

Kritisk Forum
FOR PRAKTISK TEOLOGI

KONFIRMATIONSGUDSTJENESTEN MARTS 2012

127

Afsender: Forlaget Anis, Frederiksberg Allé 10, 1820 Frederiksberg C

TEMA: KONFIRMATIONSGUDSTJENESTEN

Leise Christensen KONFIRMANDER OG KONFIRMATIONSGUDSTJENESTEN	2
Lars Nymark HVOR SÆR ER KONFIRMATIONSGUDSTJENESTEN?	11
Helle Poulsen DET AFGØRENDE MINUT	22
Lena Kjems HOMILETISKE UDFORDRINGER OG MULIGHEDER I KONFIRMATIONSGUDSTJENESTEN	31
Pia Nordin Christensen og Allan Rasmussen HYMNOLOGISKE OVERVEJELSER I KONFIRMATIONEN	39
Birgitte Arffmann KONFIRMATIONSGUDSTJENESTE MED UDVIKLINGSHÆMMEDE KONFIRMANDER	45
Stinna Ahrenst TEGNER DER SIG ET OMRIDS AF OG ET BEHOV FOR ET RITUAL FOR MINIKONFIRMANDAFSLUTNING I FOLKEKIRKEN?	52
3 ALTERNATIVE IDEER TIL KONFIRMATIONSGUDSTJENESTEN	57
Carsten Holt Clemmesen 57 Jeanette Capion 61 Morten Miland Samuelsen 67	
KONFIRMATIONSTALER	71
Esben Thusgård 71 Hanne Davidsen 77	

Forord

Det drøftes jævnligt i aviserne, hvilke gudstjenester der trækker flest mennesker i kirke. Juleaften er stadig topscorer. Dette nummer af *Kritisk forum for praktisk teologi* beskæftiger sig med en stor gudstjeneste, som sjældent når frem til avisernes spalter. Nemlig konfirmationsgudstjenesten, som hverken er et nyt eller genopdaget fænomen eller et fænomen, der har brug for meget reklame. Nærmest tvært imod! Der er så rigeligt fyldt op, også selv om den “hemmeligholdes” i kredsen af konfirmanderne og de 6-7 gæster, mange af dem må nøjes med at have med i kirken af pladshensyn.

For de mange, der trods alt er plads til ved forårets konfirmationer, er konfirmationsgudstjenesten en stor festdag og et fantastisk møde mellem kirke og folk, unge og gamle, nyformuleringer og traditioner. I vores ritualbog lyder det ganske vist: *Konfirmation foregår ved en ordinær gudstjeneste, som følger højmesseordningen efter stedets sædvane*. Men det er unægteligt en sandhed med modifikationer, og det er oplagt, at en gudstjeneste, der dels samler så mange af kirkens medlemmer og dels har sit eget liv og præg, fortjener en nøjere praktisk teologisk gennemtænkning. Det er målet med nærværende nummer.

Vi begynder med konfirmanderne selv og lader Leise Christensen spørge ind til deres forventninger til konfirmationsgudstjenesten. Så ser Lars Ny-mark Heilesen nærmere på konfirmationsgudstjenestens “særlighed” og den teologiske udvikling, den afspejler, og Helle Poulsen zoomer ind på “det afgørende minut” og diskuterer tilspørgsel, overhøring og velsignelse. Lena Kjems forholder sig til konfirmationsgudstjenesten som en homiletisk udfordring og Pia Nordin Christensen og Allan Rasmussen til den som en hymnologisk opgave. Birgitte Arfmann deler ud af erfaringer og refleksioner over konfirmationsgudstjenesten for udviklingshæmmede konfirmander, og Stinna Ahrents udfolder overvejelser over, om også mini-konfirmandundervisningen kalder på et “afslutnings-ritual”. Vi slutter af med to afdelinger for praktisk inspiration: Først en række eksempler på, hvordan der holdes eksperimenterende og inddragende konfirmationsgudstjenester, og derefter nogle konfirmationstaler/prædikener. Festen kan begynde!

Annette Molin Brautsch, Lars Nymark Heilesen og Ulla Morre Bidstrup

Konfirmander og konfirmationsgudstjenesten

Leise Christensen

Ifølge ritualbogen er konfirmationsgudstjenesten en ordinær gudstjeneste. Konfirmanderne ser anderledes på den sag. De vil inddrages, og de vil velsignes. I Finland tilrettelægges konfirmationsgudstjenesterne på en måde, der kunne være til inspiration for en videre refleksion over konfirmationsgudstjenestens karakter i fremtiden.

Den ekstraordinære gudstjeneste

Det turde være åbenlyst, at den menighed, der møder op til en konfirmationsgudstjeneste, ikke ser gudstjenesten som 'enhver anden dag på fabrikken'. For menigheden og konfirmanderne er der ikke blot tale om *en ordinær gudstjeneste* med lidt konfirmationshalløj klistret på i den del af gudstjenesten, der ligger efter prædikenen. Det er noget helt andet: Det er en festdag af de helt særlige! I nogle kirker er der kun plads til konfirmandernes pårørende, mens der i andre også er plads til sognets øvrige menighed, der som regel gerne vil være med til at feste for sognets konfirmander. Ingen er i tvivl om, at der er tale om en stor dag, der betyder rigtigt meget for rigtigt mange mennesker. Konfirmationen er måske den gudstjeneste på året – muligvis i skarp konkurrence med juleaftensdag – der betyder mest for flest. Dette er gået Ritualbogens næse forbi – i denne defineres konfirmationsgudstjenesten som bekendt blot som *en ordinær gudstjeneste, som følger højmesseordningen efter stedets sædvane* – men det er ikke gået mange præsters næse forbi. Man vil derfor i det ganske danske land se færre konfirmationsgudstjenester end tidligere, der

minder om ordinære højmesser. Det vil fra begyndelse til slut være tydeligt, at der er tale om en særlig gudstjeneste, som nok rummer visse af højmessens elementer, men hvor salme- og kollektvalget samt gudstjenestens opbygning signalerer, at der er tale om en ekstraordinær dag. Om denne udvikling fra højmesselignende forhold til en særgudstjeneste er en udvikling, der bør fremmes, eller om det er sædernes grumme forfald, der bør lamenteres på inderligste vis, kan diskuteres og bliver det. Blandt præster. Man vil derfor også hen over landet se konfirmationsgudstjenester spændende fra det meget klassiske, om man så må sige, til den gudstjeneste, der måske minder lidt mere om gospelkoncert med indlagt konfirmation end en egentlig højmesse. Men for den menighed, der samles på kirkebænkene til en konfirmationsgudstjeneste, er der næppe nogen tvivl om, at der hersker både enighed og forventning om, at den gudstjeneste, som de nu skal deltage i, har absolut fokus på konfirmationen og ikke på højmesselignende træk. Det spørgsmål er konfirmationsmenigheden vist færdig med at diskutere. Konfirmationen har en folkelig gennemslagskraft, som kræver at blive taget alvorligt.

Konfirmandernes forventninger

“Det bliver en speciel gudstjeneste” siger Julie, 13 år. En ting er præsters holdning til konfirmationsgudstjenesten, en anden er konfirmationsmenighedens, men også konfirmanderne gør sig tanker om og har forventninger til konfirmationsgudstjenesten. I anden anledning har jeg haft en række samtaler med konfirmander, der skal konfirmeres i foråret 2012 og med konfirmander, der er blevet konfirmeret i 2011 og 2010. I disse samtaler har vi også været inde på konfirmandernes forventninger til konfirmationsgudstjenesten, og selv om synspunkterne er mange og varierede, er der to træk, der går igen hos både vordende konfirmander og dem, der allerede er blevet konfirmeret:

1. De har og har haft klare forventninger om, at konfirmationsgudstjenesten er en særgudstjeneste, hvor netop konfirmanderne er i fokus og tiltales. Emil, 14 år, siger om sin konfirmation i 2011: “Der var ikke prædiken; der blev talt om noget, man forstod. Der var sammenhæng mellem konfirmationen og det, præsten sagde, og os. Det gav meget mening. Sådan troede jeg og-

så, at det ville være”. Julie, som skal konfirmeres i foråret 2012, uddyber: “Jeg tror, at gudstjenesten er speciel, men emnerne, Gud og Jesus, er de samme. Normalt taler præsten til alle mulige folk, men her taler hun til nogen bestemte, som hun kender. Hun kan vores navne”. For Julie er det vigtigt, at der er en relation mellem hende, de andre konfirmander og præsten, og at præsten ikke skjuler denne relation i gudstjenesten på den store dag. For Emil var det vigtigt på konfirmationsdagen dels at blive indlemmet i et sprogligt rum, han var fortrolig med og dels, at der blev talt om emner, der kunne sættes i sammenhæng med både konfirmationen og ham selv. Noget kunne tyde på, at han ikke opfattede gængse søndagsprædikener på denne måde.

2. Det andet træk, som konfirmanderne er optaget af, er aktiv deltagelse. På forskellig vis. Anne Sofie, 13 år, konfirmand i 2012: “Jeg tror ikke, at der er nadver til gudstjenesten. Det er der vist ikke til sådan noget. Men det ville være ok, for så var der også noget for de andre at bevæge sig efter. Alle er centrum den dag. Sådan er det i kirken”. Anne Sofie har fornemmelse for gudstjenestefællesskabet og ser en fordel i, at alle kan være med til noget af det. Delagtighed i selve gudstjenesten er stort set alle de konfirmander og tidligere konfirmander, jeg talte med, ret optaget af. De ville gerne være med, som en udtrykte det.

Inddragelse af konfirmander i konfirmationsgudstjenesten

I Danmark har vi ikke den store tradition for at inddrage konfirmanderne i deres konfirmationsgudstjeneste. Der findes i Ritualbogen som bekendt flere valgmuligheder mht. konfirmationsvelsignelse, ligesom man kan vælge mellem to forskellige tilspørgsler og svar ved selve konfirmationen. Hvor konfirmationsvelsignelsen selvsagt er obligatorisk, er det ikke tilfældet med tilspørgslen. Den kan udelades, som der står. Førhen var det et almindeligt tegn på, hvor i det kirkelige landskab en præst hørte til, om han nu havde tilspørgsel og svar eller ej. Hvis en sådan tilspørgsel forekom, var han sandsynligvis at finde lidt til højre for den kirkelige midte, mens udeladelse af tilspørgsel og svar som regel indikerede et vist tilhørsforhold til det grundtvigske. Sådan et det ikke nødvendigvis længere. Dels betyder de kirkelige retninger ikke det

store for mange yngre præster, der ikke definerer sig så fast i forhold til de gamle vækkelsesbevægelser, dels har mange præster opdaget, at konfirmander faktisk gerne vil tilspørges og svare. I dag er det at blive konfirmeret et aktivt valg for det unge menneske, og det vil han/hun egentlig gerne se afspejlet i selve konfirmationsritualet. Som Julie udtrykker det: "Højdepunktet bliver der, hvor man siger ja, og så når folk giver hånd udenfor". Konfirmanderne opfatter det ikke som et udtryk for en speciel, kirkehistorisk bestemt form for fromhed at svare 'ja' ved knæfaldet, men ser det snarere som en aktiv deltagelse i den konfirmation, der ellers ikke fordrer megen aktivitet fra deres side ud over afsigelse/-syngelse af trosbekendelsen og Fadervor.

Begrebet 'overhøring', som jeg egentlig troede var et overstået trin på konfirmationsevolutionens stige, og hvor jeg regnede med, at jeg var en af de sidste her til lands, der havde været udsat for denne særlige religionspædagogiske variant under konfirmationsgudstjenesten, har også sine steder fået en revitalisering. Ikke på den måde, at konfirmanderne skal stå stive og strunke under individuel afsigelse af salmevers, skriftsteder og andet godt, sådan som vi på mit hold skulle, men således, at konfirmanderne i en venlig samtale bliver 'hørt i' noget af det, der er blevet gennemgået i løbet af konfirmandforberedelsen. Igen er der tale om en form, som konfirmanderne kan vise sig at være ganske glade for, fordi de rent faktisk gerne vil give deres pårørende indtryk af, hvad der er blevet talt om i konfirmandstuen og samtidig give udtryk for, at de nu ved noget, som de ikke vidste om før – forudsat, at det foregår under trygge og ikke angst-fremkaldende rammer! Om viden erhvervet under forberedelsen påpeger Anne Sofie: "Forberedelsen er vigtig, for man er nødt til at vide noget. Ellers kan man ikke overveje store ting".

Derudover forsøger flere præster at inddrage konfirmanderne mere aktivt ved at lade dem bede indgangs- og udgangsbønner eller læse tekster; ved at bruge de bønner, som konfirmanderne selv har arbejdet med i forberedelsens løb eller udstille de kunstværker, som konfirmanderne har skabt. Men fra officielt hold, og det vil sige Ritualbogen og biskoppers udmeldinger eller mangel på samme inden for området, er det ganske sparsomt med ønsker om aktiv konfirmanddeltagelse i selve konfirmationsgudstjenesten.

Konfirmandernes syn på konfirmationsdagen

Selv om mange præster i årenes løb har forsøgt at nedtone konfirmationsgudstjenesten i konfirmandforberedelsen, fordi de føler, at forberedelsen med det stærke kateketiske præg er det centrale, preller det tilsyneladende af som vand på en gås, når det gælder konfirmanderne. De ser frem til festen med familie og venner; de ser frem til gaver og penge; de sætter velsignelsen i konfirmationsgudstjenesten meget højt. Med andre ord: Deres fokus er fuldstændigt rettet mod konfirmationsdagen både, når de indrulleres som konfirmander, og lige før de bliver konfirmeret. Det viser i hvert fald den undersøgelse, som jeg i samarbejde med seks andre europæiske kirker foretog for et par år siden.¹ De danske konfirmander viste sig faktisk at være blandt de europæiske konfirmander, hvor aspektet med at kunne se frem til velsignelsen på konfirmationsdagen betød temmelig meget som motiverende faktor for det at deltage i konfirmandforberedelsen – et aspekt, der ikke blev mindre væsentligt, som forberedelsen skred frem. Emil udtrykker det på følgende vis: “Det mest rørende var, da vi stod ved alteret og skulle konfirmeres. Jeg var den anden sidste, der skulle konfirmeres, og det var fint at se de andre bliver konfirmeret. Da sank jeg lige en ekstra gang”. Så selv om der er allehånde motiver og forestillinger bag konfirmandernes tilmelding til konfirmandforberedelsen, skal man ikke undervurdere deres faktiske forestilling om, at der skal foregå noget helt særligt i konfirmationsgudstjenesten. De danske konfirmander har ingen særlige forventninger om, at de skal være aktive i selve konfirmationsgudstjenesten eller i konfirmandforberedelsen for den sags skyld – der er rygter om både forberedelse og gudstjenester gået forud for deres egen deltagelse i begge – men noget tyder altså på, at de gerne vil deltage. Hvis altså de får muligheden for det. Det er op til præsten at vurdere, hvordan denne aktive deltagelse kan gå i spænd med stedets skik, Ritualbogens forskrifter, egen teologi og egne ønsker – men helt at udelade konfirmandernes aktive deltagelse, fordi konfirmationsgudstjenesten er *en ordinær gudstjeneste, der følger højmesseordningen efter stedets sædvane* er ikke nogen lykkelig udgang på overvejelserne.

For de konfirmander, som jeg har ført samtale med, er det helt tydeligt, at konfirmationsdagen med kirkegang og familiefest løber ud i en stor, dejlig dag. Som Anne Sofie udtrykker det: “Jeg glæder mig meget til at sige ja, men

jeg glæder mig også rigtigt meget til festen bagefter. Man kan jo ikke bare holde den fest uden kirken, det er helt klart”. Anne Sofies oplevelse er tydeligvis, at de to ting ikke kan adskilles, selv om de dog ofte bliver det i samfundet.

Hvad skal det ende med?

En gudstjeneste, hvor fokus i udpræget grad er på en enkelt gruppe, nemlig konfirmanderne, vil få mange til at frygte, at individualismen har holdt sit indtog også i kirken; at konfirmanderne nu vil til at agere *Stjerne for en aften* og *X-factor* i uskøn forening; at man ikke hører, hvad der bliver sagt, fordi det hele drejer sig om at tage sig ud i nyt tøj; at Jesus bliver væk, og at det hele i det hele taget bliver til et værre tivoli – bekymringer, der har været lanceret hvert forår så længe, jeg har fulgt med i debatten. Det kan naturligvis være rimeligt at overveje disse spørgsmål, men det forekommer urimeligt at antage, at en konfirmationsgudstjeneste med stærke højmesse-træk skulle være mere kristeligt vedkommende for menighed og konfirmander end en konfirmationsgudstjeneste, hvor en enkelt sag, nemlig konfirmationsvelsignelsen, er i centrum, og hvor dette bliver taget alvorligt i såvel tale/prædiken som i valg af tekster, salmer og kollekter. Sådan er det også ved f.eks. begravelser.

Emil har også gjort sig overvejelser om disse *X-factor*-forhold, idet han havde været til konfirmation hos en kusine nogle uger efter sin egen konfirmation. Her havde der været flere præster om tjenesten, og en af dem sang og spillede guitar, hvilket fik Emil til at drage flg. konklusion: “Det havde været rart, hvis præsten ikke optrådte og var så *X-factor*-agtig”!

Hvad gør andre?

Alle de store lutherske kirker i Europa praktiserer konfirmandforberedelse og konfirmation. Der er ikke nødvendigvis det store sammenfald i hverken, hvordan forberedelsestiden ser ud, eller hvordan selve konfirmationen foregår. Men i flere kirker vil man se, at både konfirmanderne og deres pårørende spiller en større rolle ved selve konfirmationen end hos os. Jeg har valgt at tage Finland som et eksempel i nærværende artikel.

Finland

Som de fleste vil vide, er konfirmandforberedelsen skruet ganske anderledes sammen i Finland end i Danmark. Der er mange forskelle, men særligt to skal nævnes: For det første foregår broderparten af konfirmandforberedelsen på ugelejre, der kan være bestemt af både tema eller geografi; for det andet bliver konfirmanderne undervist af mange andre end præster. Konfirmanderne kan vælge en nærliggende lejr, eller de kan vælge efter deres interesse og så rejse efter en lejr, der svarer til disse interesser. Nu er forberedelsen ikke et tema for denne artikel, så jeg vil ikke gå yderligere ind i den finske konfirmandlejrers fordele og ulemper, men se på, hvilken betydning den har for selve konfirmationen. For at en konfirmandlejr med deltagelse af et stort antal konfirmander kan fungere optimalt, er der selvsagt nødt til at være en del andre undervisere til rådighed end den lokale præst, hvilket betyder, at der er såvel særligt uddannede konfirmandkirkemusikere, kateketer, stud.teol'er som unge frivillige til stede som undervisere ud over præsterne. Disse unge frivillige har enorm betydning for både afviklingen af konfirmandlejren og for selve konfirmationsgudstjenesten. Der er typisk tale om unge, der er blevet konfirmeret et eller to år forinden. Før de bliver frivillige i en konfirmandlejr, har de modtaget en kort uddannelse i at være såkaldt ung frivillig konfirmandmedhjælper. Til konfirmationsgudstjenesten medvirker disse unge ved deres 'egne' konfirmanders konfirmation – det kan være med musikalske indslag eller drama, hvor også konfirmanderne er aktive, eller de kan holde talen/prædikenen eller komme med andet indslag. Det betyder, at ikke kun præsten er aktiv i konfirmationsgudstjenesten med vægtige indslag, og det betyder, at der i visse indslag tales om de samme emner, som præsten gør, men i en ganske anden sprogdragt, hvilket man ikke skal undervurdere betydningen af for menighed og konfirmander. De finske konfirmander sætter stor pris på netop de unge frivilliges indsats i konfirmationsgudstjenesten, og disse tjener *big time* som kirkelige og gudstjenestemæssige rollemodeller for konfirmanderne – og har gjort det gennem længere tid i forberedelsen. Dette aspekt med unge rollemodeller i kirkelivet er, så vidt jeg er orienteret, ikke udbredt i den danske konfirmandforberedelse eller konfirmationsgudstjeneste. Det kan oplyses, at to ud af tre finske konfirmander lige efter deres konfirmation ønsker at blive unge

frivillige konfirmandmedhjælpere på det efterfølgende års konfirmandforberedelse. En ud af tre bliver det faktisk.

Også forældre og gudforældre/faddere spiller en rolle i den finske konfirmationsgudstjeneste. De kan f.eks. deltage i selve konfirmationsvelsignelsen ved at lægge deres hånd på konfirmandens hoved sammen med præsten.

Selve grundstrukturen i den finske konfirmationsgudstjenesteliturgi har mange lighedspunkter med den, som præsenteres i vores Ritualbog, men der er noget mere råderum for aktiv deltagelse af de tilstedeværende konfirmander, pårørende og unge frivillige. Som i Danmark er der stor kirkelig forskel på by og land også mht. konfirmationsgudstjenesten, men det er en helt anden diskussion.

Afsluttende refleksioner

Konfirmationsgudstjenester fejres på mangfoldige måder i folkekirken. Den ordinære højmesse med fokus på konfirmation (og ikke konfirmander) i eftertermessen er på retur mange steder. Konfirmationsgudstjenesten er blevet til en særgudstjeneste, hvor det fra begyndelse til slutning handler om konfirmation. Dette svarer ikke til, hvad Ritualbogen forordner, men svarer formentligt til de forventninger, som både konfirmationsmenighed og konfirmander har. Med rette. For det er en stor dag for konfirmander med pårørende, og det virker nærmest absurd ikke at tage denne forventning og kolossale glæde med ind i kirkens gudstjenestefejring. Hvor grænsen for *x-factor* tivolisering går, må præsten, gerne i samarbejde med forældre og konfirmander, vurdere og afgøre.

For tiden har vi i Danmark en stor og tiltrængt diskussion om ritual(er) i forbindelse med homoseksuelles indgåelse af ægteskaber i kirken. Det glæder jeg mig over. Men jeg undrer mig også over, at noget, som i nærheden af 50.000 unge gennemgår i folkekirken hvert år (2010 tal), nemlig konfirmationen, overhovedet ikke diskuteres. Når konfirmander er på tapetet, er det stort set altid emner og glæder og problemer i forbindelse med konfirmandforberedelsen – pædagogik, klasserumsledelse, undervisningstemaer etc. – mens selve konfirmationsritualet stort set er uberørt af disse diskussioner. Er det, fordi det er blevet helt accepteret at fravige Ritualbogens ordlyd om *ordinær*

gudstjeneste, som følger højmesseordningen efter stedets sædvane, at man ikke finder diskussionen nødvendig? Man kan næppe forestille sig en tilsvarende situation for andre af kirkens ritualer. Jeg kunne godt tænke mig, at man i folkekirken havde en diskussion om, hvad konfirmationsforberedelse, konfirmation og tilhørende gudstjeneste egentlig er for størrelser i dagens Danmark – måske endda med input fra andre lande, til inspiration eller det modsatte. Konfirmationen er formentligt det sted, hvor folkekirken har sit mest intense møde med folket og medlemmerne, og derfor skylder vi både det, dem og os selv at foretage et kasseeftersyn af ritual og gudstjenesteform(er).

Og lad Mikkel, 14 år, konfirmeret i 2011, få det sidste ord: “Jeg oplevede konfirmationen som rigtig god, selvfølgelig. Om aftenen kan jeg godt finde på at læse telegrammerne, stadigvæk. Jeg ville stadig konfirmeres, hvis jeg skulle vælge i dag. Det var godt i sin helhed”.

Noter

- 1 Friedrich Schweitzer, Wolfgang Ilg og Henrik Simojoki (red.) 2010: *Confirmation Work in Europe. Empirical Results, Experiences and Challenges. A Comparative Study in Seven Countries*. Gütersloh.

Hvor sær er konfirmationsgudstjenesten?

Lars Nymark

I Ritualbogens vejledning for konfirmation står der, at konfirmationen foregår ved “en ordinær gudstjeneste” i menigheden, samtidig med at den i høj grad i praksis har karakter af en særgudstjeneste for konfirmanderne og deres familie og gæster. Men er konfirmation en slags translokation? I en kort historisk gennemgang af konfirmationsgudstjenestens udvikling og teologi fra reformationen til i dag leverer artiklen overvejelser over, hvordan folkekirkens konfirmationsgudstjeneste aktuelt forholder sig til en luthersk forståelse af konfirmationen som en menighedssag med den ordinære gudstjeneste som ramme.

“Konfirmation foregår ved en ordinær gudstjeneste, som følger højmesseordningen efter stedets sædvane” – og når de konfirmerede unge vender tilbage fra alteret: “Konfirmationsgudstjenesten fortsættes derefter som en almindelig højmesse.”¹

Lad os forestille os, at vi prøver at følge vejledningen. Vi gør konfirmationen til en almindelig højmesse: Vi følger højmesseordningen, bruger søndagens GT-læsning, epistel og efter-påske-evangelietekst, vælger salmer efter det og efter søndagens kirkeårsplacering, lader Veit Dietrich eller nogle af de andre foreskrevne søndagskollekt komme til, udelader den specifikke tale til konfirmanderne, sådan som ritualet giver mulighed for, og efter konfirmationen følges søndagen til ende som ved den almindelige gudstjeneste med nadver, nadversalme og -kollekt. Så skal forældre og konfirmationsgæster nok belære os om noget andet: Dette er ikke bare en almindelig gudstjeneste, men en

konfirmation! Der er noget, vi har misforstået. Virkeligheden er en anden end den, vi bevæger os i.

Kirken er på konfirmationsdagen fyldt med nogle, som har forberedt netop denne dag gennem mindst otte måneder, ombetrukket sofaen, sat nyt tapet op, finkæmmet hele haven til anledningen. De har i dyre domme udstyret konfirmanderne efter sidste konfirmand-mode og haft dem af sted til frisør. De er selv mødt frem i deres stiveste puds. Der sidder stort set ikke et menneske i det kirkerum, som ikke er blevet inviteret med kort, hvor der står "Invitation til konfirmation". *Det er bestemt ikke bare en almindelig gudstjeneste, men i allerhøjeste grad en særlig gudstjeneste!*

Den særlige konfirmation

Når biskopperne i vejledningen til konfirmationsritualet fastholder, at konfirmationen foregår ved en ordinær gudstjeneste, er det selvfølgelig ikke, fordi de er ubegavede eller ikke ser virkeligheden. Jeg er overbevist om, at det er for at sige noget helt centralt om, hvad konfirmationsgudstjenesten er. Det er nemlig ikke bare er en semesterafslutning for de 13-14-årige i ledsagelse af forældre og bedsteforældre, mindst af alt en translokation, der flytter de unge fra et domæne til et andet, og heller ikke en dimission, selv om 'mission' jo da lyder helt kirkeligt og bibelsk. Biskoppernes hævde af "den almindelige gudstjeneste" i forbindelse med konfirmationen skal holde præst, konfirmander, forældre og konfirmationsgæster fast på, at alt det særlige ved denne gudstjeneste - så særligt det også er - samtidig har søndagsgudstjenestens sammenhæng og perspektiv. Konfirmationsgudstjenesten er nok afslutning på vinterens undervisning hos præsten, men den er netop samtidig en understregning af det, som er den fælles forankring for konfirmander, præst og menighed: dåbsvirkeligheden. Det *uafsluttede* discipelforhold, som kristendommen er, og gudstjenesten bærer.

Konfirmation – en menighedssag

Konfirmation stod ikke øverst på Luthers prioriteringsliste. Den havde ellers før rangeret højt i den katolske kirke som det andet sakramente i rækken af syv. Men for at fastholde dåben som Guds suveræne frelseshandling, intet at lægge til, intet at trække fra, måtte konfirmationen for Luther falde som sakramente sammen med de andre katolske sakramenter bortset fra nadveren. Konfirmationen havde ikke begrundelse i Guds ord. Den var tværtimod et “abespil”, som han sagde, når han var i sit polemiske hjørne.²

Men på andre punkter var Luther mindre polemisk over for konfirmationen. Når nu den gerne var fastholdt folkeligt set i en overgang fra barneliv til voksenliv, kunne den bruges til noget nyttigt. Dåbsoplæringen kunne bindes op på den, katekesen. En barnedøbende kirke var naturligvis forpligtet på dåbsoplæring. Omkring konfirmationen kunne den finde en oplagt plads. Konfirmationsgudstjenestens overhøring i troens hovedstykker blev i Luthers forståelse fremstillingen af de myndiggjorte barnedøbte for menigheden. I den gudstjenestelige overhøring kunne menigheden få syn for sagn: Disse barnedøbte var nu offentligt “prøvet”, så ingen fremover skulle være i tvivl om, at de kunne deres kristne børnelærdom, altså den elementære evangeliske grundlærdom. Derfor skulle de konfirmerede nu også herefter have plads og respekteres som sådan i menigheden.

Naturligt kunne konfirmationen på den måde åbne adgang til nadverfællesskabet. Med dåbsoplæringen, som overhøringen i menigheden bekræftede, forelå den nødvendige kateketiske indsigt i sammenhængen mellem sakramente og tro, der kunne åbne for deltagelse i menighedens nadver. Admissions-motivet var måske endda det afgørende element i konfirmationen for Luther.

Hertil kunne konfirmationen endelig være en nyttig anledning til menighedens forbøn for de myndiggjorte døbte. Det er det, der for Luther blev udtrykt i håndspålæggelse og velsignelse, altså ceremoni-motivet. Den gudstjenestelige sammenhæng udfoldede menighedens fremadrettede ansvar og omsorg for den opvoksende generation. Konfirmationen forvandlede med reformationen fra et sakramente til en nyttig kirkeskik. I alle tre vinkler – katekese-, admissions- og ceremonimotivet – blev menigheden og dens fællesskab konfirmationsgudstjenestens omdrejningspunkt. Konfirmationen var

en menighedssag, der havde den ordinære, almindelige højmesse som ramme.

Konfirmanden i centrum

Men der kom andre toner ind i konfirmationsgudstjenesten, da konfirmationen med pietismen blev lovfæstet i 1736 og dermed slog igennem som en obligatorisk ordning i alle sogne i Danmark. Pietismens vægt lå her som i alle forhold på den subjektive side af sagen. Omvendelse og følelsesmæssig tilegnelse i stedet for ord og lære. "At bringe hovedet ind i hjertet" er en af de pietistiske fædre, Philipp Jacob Speners formulering.³ Nu blev konfirmationsgudstjenesten først og fremmest ramme omkring et åbenlyst bekendelsesforhold mellem Gud og den unge, der skulle ud og stå på egne ben i den enevældige konges Danmark og derfor måtte have afklaret sine værdier og forpligtelser. Bekendelsesforholdet havde sin hovedvægt på konfirmanden, der over for Gud med præsten som pædagog og mellemmand og samtidig kongelig myndighedsrepræsentant aflagde et højtideligt ja-løfte ved alteret på sin dåb med alle de implikationer for et gudfrygtigt liv i samfundet, som det måtte have. Konfirmationsdagen blev den særlige dag, hvor konfirmanden "fornyede sin dåbspagt". Forældre og menighed da, hvor var deres plads og rolle i den sammenhæng? De var først og fremmest tilskuere til vidnesbyrdet om de unges personlige trosliv. Det var det sidste – og særlige – der nu blev konfirmationsgudstjenestens omdrejningspunkt. Fra at være en ordinær gudstjeneste i menigheden bevægede konfirmationsgudstjenesten sig i pietismen indholdsmæssigt hen mod en særgudstjeneste, tilmed en ret sær gudstjeneste i forhold til en evangelisk-luthersk grundforståelse.

Vi er ikke pietister – og alligevel

Der er løbet meget vand i åen siden pietismen. Grundtvig genoplivede efter sin "mageløse opdagelse" Luthers kristne børnelærdom. "Ordet skaber, hvad det nævner", og selv om det ikke først og fremmest var bogens, Skriftens, ord for Grundtvig, men menighedens trosbekendelse ved dåben, så handlede

konfirmationen for ham som for Luther om Guds dåbsløfte, ordet af Guds egen mund, der er suverænt handlende og givet med dåben og står fast og “bejler til”⁴ og skaber menneskers kristentro og liv. Overhøring i den kristne børnelærdom og tilspørgsel på dåbens ord fastholdt han derfor selvfølgelig. Det var alt sammen ekko-svar på Gudsordet, sådan som det var levende til stede i menighedens gudstjeneste. Fællesskabet frem for det subjektive var det konstituerende i konfirmationsgudstjenesten.

Det argument blev også bragt i front, da der i 1909 blev lavet en radikal omlægning af konfirmationsgudstjenesten med et nyt ritual. Men argumentet havde da et ganske andet afsæt og mål end Grundtvigs. Forholdet mellem fællesskabet og det subjektive var blevet et problem. Det almindelige var blevet *for* almindeligt for den vakte menighed til, at det subjektive, den oprigtige personlige bekendelse og fornyelse af dåbspagten, kunne få sin plads. Selv om det jo var den, der var det egentlige og målet kristeligt set.

I missionsk orienterede kredse i København havde man fået stigende vanskeligheder med at leve med “bunkekonfirmationer”, som konfirmationsgudstjenesterne med den store befolkningstilvækst i hovedstaden havde udviklet sig til siden slutningen af 1800-tallet. I hvert fald hvis man skulle forstå konfirmationen i den pietistiske ramme som “hertets overgivelse til troen”. Det var åbenlyst “usandhed”, at det var det, der fandt sted, og dertil var den personlige, offentlige bekendelse et overgreb på 14-15-årige, som ikke rimede med tidsånden.⁵ Det sidste argument var ganske vist tydeligt opfundet til formålet for at skaffe sig en bredere opbakning bag reformønsket.

Det ville straks gå lettere, argumenterede man videre, hvis man kunne nøjes med at forstå konfirmationsgudstjenesten som en mere eller mindre ordinær gudstjeneste, der afsluttede undervisningsforløbet hos præsten. I centrum skulle udelukkende stå en velsignelseshandling, der var en forkyndelse af Guds dåbsløfte i en rituel accentuering til konfirmanderne. Det ville kunne imødekomme det brede folkelige ønske om en konfirmation, som fortsat var gældende. Samtidig ville det sikre “den levende menigheds” selvforståelse og selvrespekt, når den havde sørget for en ordening, hvor der blev forkyndt som ved enhver anden gudstjeneste – det kunne der jo da i hvert fald ikke være noget forkert ved; det kunne tværtimod have en missionerende betydning over for den store masse, der her endelig havde fundet til kirke. Konfirmanderne skulle så i øvrigt ikke selv bekende noget, som man kunne have mistanke om,

at de ikke kunne stå oprigtigt inde for. Man fjernede på den baggrund overhøring⁶ og tilspørgsel, altså de elementer, der havde været de centrale i den lutherske forståelse af konfirmationsgudstjenesten, fordi de var rettet mod konfirmandens myndiggørelse og fremtid i gudstjeneste- og menighedsfællesskabet. Kun ceremoni-motivet, den individuelle konfirmationsvelsignelse med håndspålæggelse, blev tilbage, altså det, som Luther havde haft sine forbehold over for, i hvert fald som noget, der skulle stå alene. Fordi det med sin subjektive eksklusivitet i så fald let kunne få sakramental karakter, der anfægtede den evangeliske grundforståelse.

Konfirmationsgudstjenesten nærmede sig på den måde i høj grad “den almindelige gudstjeneste”, men ud fra en forståelse af, at den sande gudstjeneste og højmesse for den sande menighed først var på næste søndag, når den brede masse havde forladt kirken. Den kom jo kun, fordi det var tradition og folkelig trend. Altså blev konfirmationsgudstjenesten – lige så almindelig og ordinær den nu var – i forlængelse af den optik til en særgudstjeneste for den brede, folkelige masses overgangsritual med konfirmanden som omdrejningspunkt. Mens menighedens egentlige gudstjeneste, menighedsfællesskabet, lå uden for dens ramme.

Subjektivitetens tilbagekomst

1909-ordningen blev nu knæsat som reglen. Man skulle søge særskilt, hvis man ville benytte sig af de ældre former.⁷ Men 1909-ordningen blev til gengæld også yderst populær. For konfirmationsgudstjenesten var her herligt åben for fortolkninger. Langt uden for de pietistisk orienterede kredse. Den kunne passe også til dem, der havde et andet kristendoms-, menigheds- og menneskesyn. Den rimede med det stadig mere humanistiske syn på det autonome barn, som voksede frem i 1900-tallet og for alvor fra 1970 og fremefter. Den kunne matche den tidehvervs-grundtvigianisme og siden den lette grundtvigianisme, som bredte sig i folkekirken i efterkrigstiden og har fyldt rigtig meget op mod årtusindskiftet. Endelig har den “lavkirkelige” forståelse af konfirmationsgudstjenesten ligget til højrefoden for det forbehold, som præster altid har haft over for konfirmationens betydning. Dens særlige teologi kan jo stå bag på et frimærke, så derfor er den særlige gudstjeneste dybest

set kun til for at imødekomme et folkeligt ønske i en overgangssituation. Det er de otte måneders dåbsoplærende undervisning i konfirmandstuen, der spiller en rolle – tænker præsten! Derfor: Med jo mindre armbevægelser, jo mere almindelig konfirmationsgudstjenesten fremtræder, desto mere passende for indholdet!

Populariteten af den konfirmationsgudstjeneste, som slog igennem i 1909, har holdt helt op til omkring 1980. Her begyndte den individualisme og subjektivitet at slå igennem, som vi stadig befinder os i slipstrømmen af. Konfirmander vil også gerne selv have lov til at gøre noget og sige “ja” i konfirmationsgudstjenesten i stedet for bare at blive ført passivt igennem! “Medbestemmelse, medindflydelse, medansvar, ansvar for egen læring” har været nogle af mantraerne uden for kirkerummet. “Jeg tror – også på kristendommen – hvis bare du kan vise mig, hvad den kan betyde for mig!” er blevet konfirmandens udsagn inden for kirkerummet. Det støttes af de seneste års kirkesociologiske undersøgelser af konfirmation og konfirmationsforberedelse.⁸ 90 % af konfirmanderne svarer, at de vil noget personligt med at gå til konfirmationsforberedelse, ligesom der ligger noget personligt bag deres valg af konfirmation.

Det afspejlede sig allerede i 1992-ritualernes indførelse i folkekirken, hvor der i to “nye” konfirmationsritualer igen blev åbnet for konfirmandens svar, dog uden den pietistiske edsaflæggelse på dåbsløftet.⁹ 1909-ordningen blev bevaret som en fortsat mulighed, men det er tydeligt, at det er de konfirmandcentrerede ritual- og gudstjenesteforløb, der er stillet frem på forkanten som tidssvarende i Ritualbogen og tillægget til Alterbogen og i øvrigt er slået igennem som de mest brugte. Ikke mindst de yngre præstegenerationer har taget dem til sig.

Hvor sær- er konfirmationsgudstjenesten?

Uanset om man tager præstens, menighedens eller konfirmandens tilgang til konfirmationsgudstjenesten, har den udviklet sig til i dag at være en særgudstjeneste med konfirmanden i centrum – på sin måde lige så markant særlig som juleaftensgudstjenesten. Tilsvarende gav tillægget til Alterbogen i 1992 mulighed for at vælge specifikke kollekter og gudstjenestelige læsninger med

tematisk orientering mod konfirmation i stedet for de forordnede til den pågældende søndag i kirkeåret.¹⁰ Og senest har det forslag til ny konfirmationsordning, som har været ude til høring i 2011, foreslået “lørdags-konfirmationen”, der har vundet fodfæste, som en fremtidig frit tilgængelig mulighed¹¹ bl.a. med den hensigt at sikre, at bysoggenes ordinære gudstjenester ikke opsluges af konfirmationer i hele maj måned. Den del af forslaget har fået medvind i høringssvarene fra præster og menigheder.

Konfirmationsgudstjenesten er altså en særgudstjeneste i dag, men hvor “sær-”? Det er jo dog fortsat en gudstjeneste! Ganske vist er den nogle steder i gang med i sin form at udvikle sig i retning af en alternativ gudstjeneste med nye salmer, anden musik og musikledsagelse, alternative liturgiske former mht. bøn og prædiken, konfirmandindslag omkring forskellige af gudstjenestens led, men det er alt sammen alligevel kun alternativt i kraft af at have den forordnede højmesseordnings røde tråd som baggrundstapet. Når Luther skulle pege på de “tegn”, der helt åbenlyst ubetvivleligt kendetegnede Guds sande kirke på jorden, pegede han som et af syv tegn på bønnen (“at man beder eller lærer at bede Fadervor eller synger salmer efter Guds ord og den rette tro”), gudstjenesten (“at love og takke Gud offentligt”) og den offentlige undervisning i kristentro, de ti bud og katekismen.¹² Han pegede ikke på en bestemt gudstjenesteliturgi, f.eks. folkekirkenes højmesseordning, men på det indhold, som en konfirmationsgudstjeneste i folkekirken i dag har. Offentlig gudstjeneste? Når der ikke er plads til andre end de inviterede og det måske endda foregår om lørdagen? Ja, der er da i det mindste andre end præsten og et særligt gejstligt broderskab til stede, ville Luther sikkert svare.

Konfirmationsmenigheden er selvfølgelig særlig ved den dag at være “inviteret med kort”. Der kan være enkelte “glo-gæster” fra den lokale menighed og en række kammerater til konfirmanderne, der skal “hen at se”, men ellers er det ikke den daglige menighed, der fylder. Eller det er det jo alligevel! Det er mildest talt et luthersk menighedssyn, at forældrene – helt særligt i forhold til børnene – repræsenterer Guds daglige kirke og menighed. Og hvad med fadderne, som fylder godt op blandt gæsterne sådan en dag? Hvis ikke de skulle være væsentlige menighedsrepræsentanter i forhold til de unge, ofte barnedøbte, hvem skulle så? De har været med ved deres dåb og har måske fulgt børnene siden mere eller mindre tæt frem til det, der nu er myndighedsalderen i menigheden. Hvem andre i menigheden har det? Endelig, hvis man

ser på den betydning, som kammerater dannelsesmæssigt har for hinanden i dag, så er venner og veninder til konfirmanderne i denne sammenhæng vigtigere repræsentanter for den lokale menighed end menighedsrådsformanden og de ti mest trofaste kirkegængere i sognet. Hvis vi vil fastholde det lutherske grundsyn på konfirmationen som en fremstilling af de gennem konfirmationsforberedelsens dåbsoplæring myndiggjorte konfirmander for menigheden med henblik på konfirmandernes fremtid her, er “særmenigheden” på konfirmationsdagen helt legitime repræsentanter for menigheden i den sammenhæng. “Sær-” er den menighed måske endda først og fremmest som “særlig velegnet” til dagen.

Hvor sær- kan konfirmationsgudstjenesten blive?

Der er ingen tvivl om, at sær-udgaver i øjeblikket blomstrer på alle fronter omkring os, fordi vores børn og vi selv og vores familiefester i vores egne øjne alle er sær-udgaver, vi helst ser givet et konkret, personligt præg. Det er ikke tilfældigt, at der er kø på vejen uden for kirkelågen af alle de limousiner, trucker-lastbiler, sportsvogne, veteranbiler, militærkøretøjer, motorcykler, som forældrene har bestilt til at markere og udtrykke deres egen konfirmands særlige betydning og placering og festens særlige karakter, når turen går fra kirke. Inde i gudstjenesterummet er vi mere nøjsomme, men alligevel stiller vi også an her med præsentation af albertavler, bønner, billeder osv., som de enkelte konfirmander eller grupper har lavet i konfirmationsforberedelsen, kommer på forskellig vis de unges ønsker om at være “stjerner for en gudstjeneste” i møde ved at nævne dem med navn, fortælle sjove og opbyggelige historier om dem i talen, sørge for smukke teenage-gaverposer med navnetræk til dem, personliggøre den gave, de får fra kirken, give plads til musik og måske performance, der kildrer generationens øje og øre osv. Men hvor sær- kan gudstjenesten blive, hvis den stadig skal være inden for rammerne af en evangelisk-luthersk konfirmation?

Konfirmationsgudstjenesten har to sider, kald det den særlige og den almindelige. Der er ét aspekt ved konfirmationsgudstjenesten, som har til opgave at “zoome ind” på konfirmanden. Gudstjenesten er afslutningen på otte måneder i konfirmandstuen, hvor konfirmanderne individuelt og i fællesskab

og under præstens vejledning har arbejdet med at sætte ord på, hvad de tror på, og gjort sig erfaringer med kristentroen og haft forskellige muligheder for selv at udtrykke den. Det er det forløb, der nu finder sin afslutning i gudstjenesten ved, at der bliver zoomet ind på det, så konfirmanderne kan identificere sig selv med det, og det bliver løftet op og givet betydning. I disse år gør vi det tydeligt og konkret personligt med fest og farver i kirkerummet.

Konfirmationsgudstjenesten har samtidig en anden side. Fra det sted, der er zoomet ind til, har den samtidig til opgave at zoome ud til fællesskabet, Gud og hele hans skabning, og menigheden og dåbsvirkeligheden, igen så konfirmanderne kan identificere sig med det. Det er dér, konfirmanderne altid har hørt hjemme, og særligt siden deres dåb, og det er dér, de fortsat hører hjemme og skal leve deres liv, lige til verdens ende. Det er det, konfirmationsgudstjenesten udfolder i bøn, bekendelse og lovsang, uanset hvilken konkret udformning de får i den aktuelle gudstjeneste på det aktuelle sted, og "talen" til konfirmanderne i gudstjenesten er det sted, der har til opgave aktuelt og konkret at tyde den sammenhæng for dem.

Man må konstatere, at biskopperne kan deres Luther, når de i vejledningsformuleringerne omkring konfirmationsritualet 1992 så insisterende arbejder for at fastholde konfirmationen i søndagsgudstjenestens perspektiv! Det er ikke gjort med en translokation.

Noter

- 1 Citaterne er fra den biskoppelige vejledning til konfirmationsritualet 1992.
- 2 "Sermonen Vom ehelichen Leben", 1522, *Luthers Werke in Auswahl*, udg. af Otto Clemen, Bonn 1912, II s. 342.
- 3 Citeret efter P.G.Lindhardt 1936: *Konfirmationens historie i Danmark*, København, s. 29.
- 4 Jf. Grundtvigs konfirmationssalme "Han, som på jorden bejler", DDS 479.
- 5 Stiftsprovst Henry Ussings forelæggelsestale 20.09.1906 af Det kirkelige Udvalgs betænkning, der førte frem til 1909-ordningen.

Hvor sær er konfirmationsgudstjenesten?

- 6 Overhøringen i troens hovedstykker blev symptomatisk ændret til “en opbyggelig samtale”, som præsten skulle føre med – eller måske snarere for – konfirmanderne.
- 7 Jf. Eberhard Harbsmeier og Hans Raun Iversen 1995: *Pastoralteologi*, København, s. 309.
- 8 Søren Østergaard & Suzette Schurmann Munksgaard 2008: *Mere end blot forberedelsen til en fest?* Kon4mandprojekt i Roskilde stift. Roskilde.
Friedrich Schweitzer, Wolfgang Ilg og Henrik Simojoki (red.) 2010: *Confirmation Work in Europe. Empirical Results, Experiences and Challenges. A Comparative Study in Seven Countries*. München.
- 9 *Gudstjenesteordning for Den Danske Folkekirke. Ritualbog*. København 1992, s. 90. De to nye ritualer, som blev autoriserede i 1992, var i øvrigt to personligt indsendte ritualforslag, formuleret af henholdsvis daværende domprovst Søren Lodberg Hvas og sognepræst Ingrid Schrøder-Hansen. Jf. *Konfirmation og begravelse. Kirkeministeriets Betænkning nr. 1100*, København 1987, s. 27-37.
- 10 *Tillæg til Alterbogen*. København 1992, s. 308ff.
- 11 *Forslag til Anordning for børnekonfirmandundervisning og konfirmation* §21.
- 12 “Om koncilierne og kirken”. *Luthers Skrifter i Udvalg II*, København 1963, s. 387ff., særligt s. 405.

Lars Nymark Heilesen, sognepræst i Hvilsager og Lime, religionspædagogisk konsulent i Aarhus stift, ekstern lektor på Pastorseminariet i Aarhus.
E-mail: LNH@km.dk

Det afgørende minut

Helle Poulsen

Hvad handler det afgørende minut i konfirmationen ved alteret om, og hvilke udfordringer stiller det aktuelt til kirkens konfirmationsritual? Med et internationalt og religionshistorisk udblik tegner artiklen de teologiske perspektiver op omkring folkekirkens konfirmationsritual med overvejelser over i hvilken forstand, det altid må blive et ritual "til tiden", når konfirmationen netop ikke er et sakramente, men en nyttig kirkeskik.

Lad mig begynde et andet sted. Det er i grunden fuldstændig fantastisk, at konfirmationen står så stærkt hos os. Ifølge Danmarks Statistik blev 49.366 unge konfirmeret i 2010. Da jeg i 1990'erne var præst i Luxembourg, tegnede der sig et helt andet billede. Min hollandske kollega havde ingen konfirmander, den tyske præst kæmpede hårdt for at mobilisere nogen, og den anglikanske præst havde et år to, en på 34 og en på 70. I Luxembourg gik de danske unge til præst som den naturligste ting af verden. Som de gør herhjemme. Konfirmanderne er et salt. De dukker op i august og gør kirken usikker for en tid. Kirken har noget stort at tilbyde dem, men de har også noget at byde på. I Vejlø Kirke læser de teksterne fra Bibelen ved dåben, og de spiller krybbespil 2. søndag i advent. De optræder som myndige unge mennesker, der tager ordet i munden og fortæller evangeliet videre. De er synlige, og de modtager ros og taknemmelighed fra den menighed, de selv er en del af.

Mere end et overgangsritual

Jeg ved ikke, hvem der har fundet på udtrykket *firehjulskristne*, men det indfanger normaldanskerens forhold til kirken. Jeg er selv vokset op i en fire-

hjulskristen familie. Den store Mercedes kørte til kirke, når der var dåb, konfirmation, bryllup og begravelse i familien. Men udtrykket har også sin begrænsning, for det nedskriver de kirkelige handlinger til rene overgangsritualer. Da min morfar blev konfirmeret i 1911 eller 1912, og han straks efter sin konfirmation blev sendt ud at tjene med en skudsmålsbog i lommen, italesatte konfirmationen den bratte overgang fra barndom til voksenliv. Men unge mennesker i dag får ikke bryster og skæg over night, de har stadig deres værelse hjemme hos far og mor, og der er lang tid til, at de går ud af skolen. Udtrykket firehjulskristne er tillige stærkt forenklende. Både tilværelsen og vi mennesker er langt mere komplicerede og nuancerede. Min erfaring er, at de fire highlights, hvor kirken rører ved vores liv, er bekendelseshandlinger. Kirken mødes med stor alvor. Vi kommer der, fordi vi er døbt og kristne.

Et samtalerum for troen

For forældrene er konfirmationen altså ikke kun en hyggelig tradition. Er der enkelte, der tænker sådan om den, så har vi jo chancen for at give dem noget andet og mere, end de venter at få. For de fleste er det en kærkommen chance for at give deres børn et samtalerum for troen, som de ikke selv er i stand til at give dem. De håber, at deres børn bliver klogere på kirken og kristendommen, end de selv er. Nogle af dem oplever endda, at de i kraft af deres børn får et alibi for at gå i kirke. Det er længe siden, at de selv gik til præst, og billedet af Vorherre har ligget godt gemt væk i skuffen lige siden. Kan vi inddrage forældrene undervejs i forløbet, give dem en guided tour i kirken, spise sammen med dem og tale med dem om tro og liv, så bidrager det til festen. Konfirmationsdagen bliver bedre af det.

Adams æbler

I år åbnede jeg konfirmationsforberedelsen med et eksperiment. Jeg viste Anders Thomas Jensens spillefilm *Adams æbler* fra 2005 over fem gange. Hver gang satte vi spot på en ting, som optræder i filmen: *Æblet* og syndefaldet, *korset* og den kristne tro, *kirkeklokkerne* som en kristen lyd, *Bibelen* og *Jobs*

Bog og *døbefonten* som stedet, hvor vi podes ind på det vintræ, Jesus har sagt, at han er. Ideen var at vise konfirmanderne, at kirken og kristendommen ikke er et museum eller en mindestue fra fortiden, men en spillevende størrelse midt i vores liv. I *Adams æbler* beder præsten Ivan den kriminelle Adam om at sætte sig et mål. Målet bliver at bage en æblekage med æblerne fra træet på kirkegården. Jeg bad konfirmanderne om at tænke over deres mål med konfirmationsforberedelsen og at skrive det ned. Alle 35 konfirmander lavede et stykke papir med deres navn på og deres mål. Jeg opbevarer det til sidste gang, hvor de får det igen. Det er både bevægende og interessant læsning. Mangfoldigheden er stor. Her får du, kære læser, nogle af deres mål udtrykt med deres egne ord: *At lære nogle salmer udenad. At lære Fadervor. At lære så meget om Gud og Jesus som muligt. At komme i kirke mindst 10 gange. At få et nyt syn på livet og glæden. At få nye kammerater. At lære Gud at kende og finde ro i mine tanker. At lære at tro, at vi alle er ens og dog forskellige, og derfor skal jeg være mig selv og ikke prøve at være en anden. Jeg vil vide præcis, hvad min tro er, når jeg siger "ja" om otte måneder.* – De 13-årige sætter ord på centrale temaer i forberedelsen. Der er ting, der skal læres, og ting, der skal erfares, og ting, der skal ind under huden. Deres "ja" er ikke et ja til hvad som helst.

Med disse indledende overvejelser vil jeg zoome ind på det afgørende minut eller det magiske øjeblik: Selve konfirmationshandlingen, som er alles pejlemærke under forberedelsen. Det er det, både konfirmander, forældre og præst styrer hen imod. Og det er helt legitimt. Kirkeårets rytme med forberedelsestidens lilla farve, festen lysende hvide og efterfejringens grønne vækst og glæde lærer os, at som det er i Jesu historie, er det også i vores liv. Der er en tid til at gøre sig rede, en tid til at feste og en tid til at vokse efter festen.

Bar Mitzvah

I min studietid boede jeg i Jerusalem, og der opdagede jeg slægtsskabet mellem konfirmationen og den jødiske Bar Mitzvah. Den er værd at have med i baghovedet, også fordi vi jo i evangelierne har én eneste fortælling mellem Jesu barndom og voksenliv, nemlig den om den 12-årige Jesus i templet. I jødedommen er fromhedslivet kønsopdelt, så kvinden tager hånd om spise- og renhedsforskrifterne hjemme i køkkenet og ved bordet, mens manden passer

synagogen. Når den unge mand fylder 13 år, bliver han en *Bar Mitzvah*, *lovens søn*. Han er nu moden nok til at påtage sig ansvaret for eget trosliv. På den første sabbat efter sin fødselsdag iklæder han sig bedesjal og bedekapsler, og i synagogen bliver han kaldt op for at læse dagens tekst i gudstjenesten. Det er en tradition, at han vælger den korteste vej op til læsepulten for at vise sin villighed til at gå ind under loven og den længste vej tilbage til sin plads for at vise sin villighed til at tænke over, hvad det betyder. Hans far siger Gud tak for at have frataget ham ansvaret for drengens jødiske pligter. Bagefter festes der i hjemmet, drengen får gaver og er dagens midtpunkt. Han forventes at holde en tale, hvori han takker sine forældre og viser, at han nu er en selvstændig ung mand. I disse moderne tider og inspireret af den kristne konfirmation af begge køn, er der indført en *Bat Mitzvah* for piger, en dag, hvor den 13-årige fejres som *lovens datter*.

Parallellerne til vores konfirmation er åbenbare. Synagogen sætter scenen ligesom kirkerummet hos os. Det er i gudstjenesten, at det afgørende øjeblik indtræffer – oplæsningen af den jødiske tora eller fremsigelsen af den kristne trosbekendelse. Begge steder skiller det unge menneske sig ud. I synagogen forlader han sin plads ved siden af far, i kirken sidder det unge menneske på en stol for sig selv ude i midtergangen. Og begge steder er der noget at fejre! Det er troen, der som en stafet gives videre fra far og mor til barn. Derfor ender det med en fest, og det unge menneske får gaver. Hos os er det ikke bedesjalet, men salmebogen med dens bønnetillæg, der ligger fremme på gavebordet. Ofte er giveren forældrene, gudforældrene eller bedsteforældrene. Far eller mor holder en tale, og konfirmanden kvitterer med en tale eller en sang.

Guds teenager

Ingen fest uden kirken. Det, der sker i kirken, kvalificerer festen. Det, man hørte, så og sansede i gudstjenesten, gør dagen høj. Det er konfirmationsgudstjenesten, der legitimerer fejringen. Hvad var det så, der skete? kan man spørge. Mon konfirmander, forældre og præst vil svare det samme på spørgsmålet? Ja, det tror jeg faktisk. I store træk.

Noget af festen er, at kirken er fuld, at vi er en hel og fuld menighed – ligesom juleaften. Konfirmationen samler flere generationer og alle aldre. Vi hol-

der gudstjeneste sammen, som man gjorde for 100 år siden, som man gjorde på Luthers tid, og som man gjorde i begyndelsen. Den apostolske trosbekendelse, som jo er en gammel dåbsbekendelse, ligger fast omkring år 200. Når vi fremsiger den eller synger den, som vi gør i Vejlø, så indgår vi i et flow af stemmer, der giver genlyd ned gennem århundrederne. Det er ikke konfirmanderne og mig alene, der bekender troen for de andre. Hele kirken synger med, ligesom vi beder Fadervor sammen. Det er en vigtig pointe, at konfirmanderne har deres familie og venner og almindelige kirkegængere i ryggen, når de står foran altret. De er ikke en loge eller en eksklusiv klub. De er kristne som os andre, vi har troen til fælles. Både konfirmandforberedelsen og konfirmationen går i mine øjne ud på at styrke de unges identitet som kristne. Udgangspunktet er, at de er døbt. Nu har de alderen til at blive klogere på, hvad det betyder. Man kunne kalde det en myndiggørelse af det unge menneske. En konfirmand, der blev døbt samme år, som hun blev konfirmeret, udtrykte det sådan: *Jeg er ikke noget barn, jeg er Guds teenager!*

Ritual til tiden

Da jeg blev præst i 1985, var jeg henvist til konfirmationsritualet fra 1909. Der var to muligheder: At konfirmere med eller uden tilspørgsel. I begge tilfælde var håndspålæggelsen og velsignelsen obligatorisk. Valgte man at spørge, skulle der stilles tre spørgsmål. De første to spørgsmål gik på forsagelsen af Djævelen og troen på Den treenige Gud og det tredje afkrævede et løfte af konfirmanden for al fremtid: *Er det din vilje at blive i denne din dåbs pagt indtil din sidste stund?* Det sidste spørgsmål kunne dog udelades, som der stod med småt nedenunder. Ligeledes var der to velsignelsesformularer. Den første velsignelse skulle følge efter tilspørgsel og svar og lød sådan her: *Den treenige Gud, som har antaget dig til sig barn i den hellige dåb og gjort dig til arving til det evige liv, han opholde dig i din dåbs nåde indtil din sidste stund, han give dig bestandighed i din tro, din sjæl til salighed.* Den anden velsignelse stod alene: *Den almægtige Gud, vor Herres Jesu Kristi fader, som har antaget dig til sit barn i den hellige dåb og gjort dig til arving til det evige liv, han opholde dig i din dåbs nåde, din sjæl til salighed.* – Begge steder understregedes dåbens altafgørende betydning. I den første (med tilspørgsel) blev der lagt vægt på troen og dens

bestandighed. Her var der to aktører: Gud og den døbte. I den anden (uden tilspørgsel) var Gud den suverænt handlende.

Som nyordineret præst valgte jeg den korte version uden tilspørgsel. Vi var en apologetisk generation af præster, der kom ud og skulle forsvare både kirken og vores kald. Dåbstallet var faldende, og vi var tilbageholdende med at stille krav. Samtidig var jeg påvirket af en ældre ven, som var blevet konfirmeret af stiftsprovst Kaj Jensen i Århus i slutningen af 1950'erne. Kaj Jensen brugte 1909-ritualet med tilspørgsel og svar. Han gik grundigt til værks og granskede de unge menneskers tro. De skulle se ham dybt ind i øjnene, når de svarede *ja* til at tro på Jesus resten af livet. Det var krævende, øjnene flaksede, men som Kaj Jensen sagde: *Jeg har tid til at vente*. Min ven har brugt år på at forvinde, hvad han selv opfatter som et mildt trostraume. Det ville jeg ikke udsætte mine konfirmander for.

Så kom 1992-ritualet. Her er hele gangen i konfirmationsgudstjenesten skitseret. Talen til konfirmanderne eller en samtale med dem (overhøring) er en del af liturgien. Går vi til det afgørende øjeblik, er mulighederne blevet flere. Der er to tilspørgsler at vælge ind imellem. Enten kan man som i 1909-ritualet stille to spørgsmål til forsagelsen af Djævelen og troen på Den treenige Gud. Læg mærke til, at 1909-ritualets tredje spørgsmål om tro til døden er udeladt. Eller man kan nøjes med dette ene spørgsmål: *Vil du konfirmeres i den kristne tro?* Tilspørgsel og svar kan dog udelades. Man kan vælge at gå direkte til konfirmationsvelsignelsen. Den første velsignelses ordlyd fra 1909-ritualet, den med troens bestandighed, er bevaret. De to andre velsignelser er nye. Den første gentager de ord, der lød ved konfirmandens dåb: *Den almægtige Gud, vor Herre Jesu Kristi Fader, som i dåben har genfødt dig ved vand og Helligånden og skænket dig syndernes forladelse, han styrke dig med sin nåde til det evige liv!* Den anden er en modernisering af velsignelsesformular 2 fra 1909: *Den almægtige Gud, vor Herre Jesu Kristi Fader, som i dåben har gjort dig til sit barn, han styrke dig i din tro og give dig håb, han velsigne dig og bevare dig i sin kærlighed!* Kun den første af de tre velsignelser taler om konfirmandens tro og hans eller hendes sjæls frelse. I de to andre er det Guds handlen, der bedes om.

For seks, syv år siden lagde jeg konfirmationsritualet fra 1992-alterbogen frem for konfirmanderne og diskuterede det med dem. Det har jeg gjort lige siden. Også her er jeg vel et barn af min tid og nutidig pædagogiks tale om *Det kompetente barn*. Det er morsomt og lærerigt for mig. Først og fremmest

har jeg opdaget, hvor vigtigt det er for konfirmanderne selv at svare ja. De ved udmærket, at dåben hænger ved, enten de svarer ja eller nej. Men det betyder noget for dem at gentage det ja, som en voksen sagde på deres vegne, da de var små. Det bliver lidt omstændeligt med det dobbelte spørgsmål om Gud og Djævel, når vi lige har sunget trosbekendelsen, så vi lander på det ene spørgsmål: *Vil du konfirmeres i den kristne tro?* Selvom det lyder sært teknisk. Det er lidt som, når mennesker har mistet, og vi pludselig slår over i latin og siger: *Jeg kondolerer!* De tre velsignelsesformularer er hvert år til afstemning, så de veksler fra år til år. Selvom jeg faktisk er kommet i tvivl, om valget af velsignelse egner sig til en demokratisk afgørelse.

Tidsbundne ritualer

Jeg blev konfirmeret i 1969 efter 1909-ritualet med tilspørgsel og svar, håndspålæggelse og velsignelse. Konfirmationen banede vej for deltagelse i nadveren. Ja, vores elskede præst indskærpede, at det hørte med, at vi gik til alters søndagen efter med far eller mor. Mine kirkefremmede forældre slog plat og krone om, hvem der skulle følges med mig. Min far tabte og gik med. For mig havde det været bedre at gå alene. Da jeg blev præst, fravalgte jeg tilspørgslen og nøjedes med at velsigne, og jeg tilskyndede mine konfirmander til at deltage i nadveren fra dag 1. Så kom 1992 ritualet. Og nu har jeg genoptaget tilspørgslen.

Sådan viser godt 40 års praksis, hvad vi godt ved, men hvad det måske er udmærket at blive mindet om. Ritualer er ikke faldet ned fra himlen. De er skabt af mennesker, de står løbende til diskussion, og de kan revideres fra tid til anden. I min Luxembourgtid, hvor jeg levede tæt op ad den katolske majoritetskirke, indgik 1. kommunion og firmelse som faste elementer i et barns religiøse opvækst. I 8-9 års alderen modtager det katolsk døbte barn sin første nadver, og i 12-15 års alderen bliver det konfirmeret. Konfirmationen eller firmelsen er ét af den katolske kirkes syv sakramenter. Når vi i den lutherske kirke igen og igen overvejer konfirmationens formål og indhold, er det måske, fordi den ikke længere er et sakramente hos os. Og er den ikke det, hvad er den så, og hvad skal vi så bruge den til? Luther slog fast med syvtommer-søm, at dåben dækker et helt liv, og at den ikke skal suppleres med firmelse el-

ler andet godt. Men han gik ind for konfirmationen som forberedelse til nadveren. Nadveren er det andet sakramente af to, og det er ikke noget at spøge med. Man skal være klædt ordentlig på for at modtage den. Luther baner her vej for det kateketiske, som snart vinder indpas, og som ender med opfindelsen af overhøringen. Med pietismen bliver konfirmationen en egentlig kirkelig handling med betoning af troen og den personlige tilegnelse. Måske er det det, Grundtvig og hans disciple reagerer på, da de vender konfirmandens ja til Gud på hovedet og taler om Guds *ja* til konfirmanden. I 1909-ritualet bliver det for første gang muligt at udelade tilspørgslen og velsigne alene. Samtidig nytænkes overhøringen. Den er ikke længere en kundskabsprøve, men *en samtale til opbyggelse*. Også håndspåleggelsen har været oppe at vende fra tid til anden. Den kan give konfirmationen en sakramental karakter. Men håndspåleggelse har været brugt i kirken helt tilbage i oldkirken. Vi kender den også fra skriftemålet.

Måske er det ikke så underligt, at vi er, hvor vi er, lige nu. Det kateketiske og læremæssige fylder stort. Se bare på udbuddet af konfirmandmaterialer! Der er sket et traditionstab, der er huller at fylde ud, og der er en historie, der skal fortælles. Overhøringen er næsten afskaffet og erstattet af præstens tale. Jeg har overhørt en enkelt gang for et par år siden, til stor moro for alle. Men det er en svær genre. Eksamen i skolen er jo heller ikke, hvad den har været. Det grønne bord er forsvundet. I dag er individet i centrum og spiritualiteten i høj kurs. Derfor er den personlige afgørelse og ja'et selvfølgelig tilbage igen.

Konfirmationen som et spejl af tiden

Til slut har jeg lyst til at bringe en skæv vinkel på emnet. Torben Weinreich, der var Danmarks første professor i børnelitteratur, har nogle interessante betragtninger. *Børnelitteraturen har*, siger han, *altid befundet sig i skæringspunktet mellem kunst og pædagogik*. På vores felt kunne man sige, at konfirmationen altid har befundet sig i skæringspunktet mellem tro og pædagogik. Den første børnebog, der udkom på dansk i 1568, hed *Børne Speigel*, dvs. *børnespejl*. Den var skrevet af en katolsk munk, der var gået over til den lutherske tro. Bogen havde et klart pædagogisk sigte. Den handler om, hvordan man renligholder sin krop, sidder pænt ved bordet og beder sine daglige bønner.

Noget af det fascinerende ved at læse Torben Weinreich er hans udvikling af, hvordan opfattelsen af barnet ændrer sig gennem tiden, og hvordan det afspejler sig i litteraturen. Hvor man i århundreder så på barnet som en ufærdig voksen, får barndommen med romantikken i 1800-tallet en særlig betydning. Barnet er tættere på Gud, og det har en værdi i sig selv. I slutningen af 1800-tallet ændres barnets vilkår. Børnearbejde forbydes, tvangsfjernelser ved misrøgt af børn lovliggøres. Nu skal barnet beskyttes. Torben Weinreich inddeler groft sagt børnenes litteraturhistorie i fire dele: Frem til begyndelsen af 1800-tallet hedder det, at *rene børn er gode børn*. I 1800-tallet omformes det til, at *alle børn er gode børn*. I de første to tredjedele af 1900-tallet er *artige børn gode børn*. Og i dag siger vi, at *kvikke børn er gode børn*.

Det kunne være interessant at lægge Weinreichs signalement af epokerne ned over konfirmationens historie. For konfirmationen har aldrig levet i sin egen osteklokke. Den afspejler samfundet, og den sætter et spejl op for det omgivende samfund.

Litteratur

Harbsmeier, Eberhard 1995: "Konfirmationens historie", i *Praktisk Teologi*, Anis. Konfirmationsritualet 1909 i *Vejledning i den danske folkekirkes gudstjenesteordning med de autoriserede ritualer*. Det kgl. Vajsenhus' Forlag 1949.

Konfirmationsritualet 1992 i *Gudstjenesteordning for Den Danske Folkekirke. Ritualbog*. Det kgl. Vajsenhus' Forlag 1992.

Lukasevangeliet 2,41-52.

Poulsen, Helle 2002: "Den tolvårige Jesus. Pubertet og kristendom", *Præsteforeningens Blad* 2002/4.

Torm, Axel 1974: *Jødisk fromhedsliv i hverdag og fest*, Forlaget Savanne.

Weinreich, Torben 2008: *Børnenes Litteraturhistorie*, Gyldendal.

Helle Poulsen, præst i Vejlø ved Næstved
E-mail: hpo@km.dk

Homiletiske udfordringer og muligheder i konfirmationsgudstjenesten

Lena Kjems

Tiden er præget af oplevelsesjagt, af jagten på succes, af selvretfærdighed og af brudte liv og familier. Det er tidens konfirmander og deres gæster også. Hvordan prædikes der ind i den sammenhæng ved konfirmationsgudstjenesten?

Væk de dørske, styrk de svage,
tugt de trygge, trøst de spage
gør os daglig husbesøg (DDS 294 v. 3)

Når jeg læser mine sidste 10 års konfirmationstaler igennem, er det tydeligt, at meget har ændret sig hen ad vejen. De første år lå vægten på prædikenen, som var ligesom enhver anden søndagsprædiken, holdt fra prædikestolen, med en efterfølgende lille tale på gulvet til konfirmanderne. Så fulgte nogle år, hvor talen til konfirmanderne kom til at fylde mere og mere. Og de seneste år har jeg så kombineret tale og prædiken, og adressaten har under ét været konfirmander og resten af menigheden: Kære konfirmand, kære menighed! Tilsvarende kan spores en glidning i min brug af evangelietekster. Fra at holde mig strikt til den givne søndags foreskrevne tekster, er jeg endt med de senere år at vælge tekster ud tematisk. Desuden er jeg blevet mindre teologisk korrekt i forhold til salmevalg, som jeg lader konfirmanderne have stor medindflydelse på. Endelig har jeg i praksis forladt tanken om konfirmation som regulær højmesse med indlagt konfirmation og er i stedet begyndt at betragte konfirmationsprædikenen som en lejlighedstale i lighed med vielsestalen og tilsvarende konfirmationsgudstjenesten som en forfest. På en måde er der tale om en paradoksal udvikling, en udvikling, der til stadighed anfægter mig, for jeg er smerteligt bevidst om, at jeg *de facto* laver liturgisk benspænd for det, som skal forkyndes, denne og alle dage. F.eks. lader jeg også konfirmanderne svare ja, vel vidende at både de og deres forældre hører deres lille ja som da-

gens ja. “Jeg siger ja til det ja, som mine forældre sagde på mine vegne, da jeg var lille”, som konfirmanderne ofte selv udtrykker det. For mig som præst og teolog er det derimod Guds store ja, der rettelig bør genlyde på konfirmationsdagen.

Spørgsmålet er så, hvorfor jeg ikke bare afstemmer liturgien, så den passer som fod i hose til det, der forkyndes? Jeg kan ikke give bedre svar end, at det er fordi, kirken er mere end præsten. I filmen “Se til venstre, der er en svensker” er der en scene, hvor præsten i afmagt afbryder et bryllup med ordene: “Ud, ud af min folkekirke!” Det er tragikomisk, for vi er nu engang ikke kirke for folk, men med folk. Og det folk, vi er kirke med, vil den kirkelige konfirmation, uanset hvor sløjt det ellers står til med det folkelige i samfundet. Deri ligger altså for mig at se konfirmationens berettigelse anno 2012, i det at der er tale om en folkeligt forankret fest, en fest for fællesskabets skyld, en fest for festens skyld, en fest for livets skyld.

Kristeligt talt føjes der jo ikke noget til Guds løfte-ord i dåben. Konfirmationen er højst en reminder på et vilkårligt tidspunkt i barnets liv. For at knytte til ved tanken om konfirmation som en overgangsrite er meningsløst, så sandt den 13-14 årige af i dag ikke går fra barn til voksen, højst fra barn til (evig) ungdom.

Men skal der være fest, så lad der da være fest – også homiletisk set! Vi skal hverken tale for skams skyld eller for sjovs skyld. Budskabet er givet i og med evangeliet, tilbage står at få “talt jævnt om det høje” på en måde, så vi, med det vi forkynder, bidrager til festen og ikke kvæler den i fødslen.

I det følgende vil jeg, med Grundtvigs salmeord som pejlemærke, fremhæve fire fikspunkter for forkyndelse i konfirmationsgudstjenesten.

Forkyndelse som oplevelse: Væk de dorske

Vi lever i en oplevelseskultur. Vi forbruger oplevelser, også i kirken. Vi tager passivt imod, som sad vi foran TV. Vi vil have varen leveret. Vi vil have en ordentlig en på opleveren. Hvis præsten rapper, er det fedt, det glemmer vi aldrig. Eller når præsten kommer cyklende ind i kirken, vil jublen ingen ende tage. Han er bare så frisk, den præst. Hvis alle var som ham, ville jeg melde mig ind i kirken igen. Men hvad var det i grunden, præsten sagde ved de

nævnte lejligheder? Det glemte vi at høre efter, ordene druknede i even'ten, som nok var sjov, men uden ånd. Det er jo ikke kun, når man keder sig, man glemmer at høre efter. Det modsatte er også tilfældet. Forkyndelse skal derfor ikke være ren oplevelse, men oplivelse: Evangelisk tale, der hiver os ud af den alt for komfortable tryghedszone og den åndløse vanetænkning, som vi kan være lullet ind i.

F.eks. siger (drenge) konfirmander (og deres fædre) ofte: "Jeg tror på Gud, men jeg tror altså ikke på, at han kan gå på vandet". Her dømmes med fornuf-ten som automatpilot, og den siger, i skøn overensstemmelse med eksisterende naturlove, at det er for underligt, det med at gå på vandet. Så væk, duer ikke! Den konkrete homiletiske udfordring bliver her at tale verden større, så at sige. Den dobbelte korstegnelse ved dåben er perfekt at knytte til ved i den forbindelse: Velsignelsen af både hjerne og hjerte er en velsignelse af hele menneskelivet, både det der kan ses med det blotte øje, men sandelig nok så meget det usynlige, der, skønt det ikke kan ses, dog gør en verden til forskel – og størst af de usynlige ting er som bekendt kærligheden. Selv inddrager jeg ofte Einsteins ord: "Det er ikke tyngdekraftens skyld, at mennesker falder for hinanden". Verden er ikke kun for underlig, verden er også forunderlig.

Oplivelse er i øvrigt mit mål med konfirmationsforberedelsen i det hele taget. Hos os er der ingen skolestue, ingen lektier, intet frikvarter. Vi synger sammen og beder sammen, vi spiser sammen, leger sammen og lærer sammen. Men dorskhed er unægtelig et ord, der også ind imellem naturligt popper op, når man har med konfirmandaldersgruppen at gøre. Når vi f.eks. går i solopgangen langs vandet ind til byen, og præsten og de mest opvakte konfirmander falder i svime og får lyst til at istemme "Se nu stiger solen af havets skød", så er der altid en af (drenge)konfirmanderne med trætte ben, der på et tidspunkt får indhentet os andre og så forpustet og en lille smule forurettet spørger: Hvad har det her egentlig med Gud at gøre? Jeg er sikker på, at det spørgsmål ikke kun er ment som en flabethed og derfor bør tages alvorligt. Børnene linker ikke sådan af sig selv til det guddommelige, det skal tales frem. Derfor skal man heller ikke være bange for, hverken i konfirmationsforberedelsen eller i konfirmationsprædikenen, at bruge guf-ord, ord der er med til at gøre verden større, selv om vi ikke umiddelbart kan forklare dem: Barmhjertighed, vederkvægelse og miskundhed. f.eks.

Hvis det aktuelle konfirmandhold som helhed har været noget døde i sværen, kan det i øvrigt anbefales, at man prædiker over ordene fra Bjergprædikenen: “Men i jeres tale skal et ja være et ja og et nej et nej. Hvad der er udover det, er af det onde.” (Matt 5,37). Med afsæt i disse ord er det muligt at tale imod ligegyldigheden som livsform og som dræbende både i forholdet til Gud og i forholdet til medmennesker. Den, der er ligeglad med Gud og mennesker, er aldrig rigtig glad. Livet vokser ud af lidenskab i enhver forstand. Kristen forkyndelse har derfor også altid kant mod dødbideriet. Som Gud ikke stiller sig neutralt i midten, men altid stiller sig på livets og dermed fællesskabets side, sådan skal vi stille op for hinanden i lyst og nød. Her er ikke plads til et lunkent “måske”.

Da konfirmationsgudstjenesten markerer afslutningen på otte måneders samvær med børnene i konfirmandstuen, bør intet af det, man forkynder på den store dag, i øvrigt komme som et voldsomt chok for dem. Og sender man jævnligt elektroniske nyhedsbreve til forældrene med highlights fra konfirmandstuen, som jeg gør, er indholdet af forkyndelsen heller ikke ganske fremmed for forældrene.

Forkyndelse som opbyggelse: Styrk de svage

Forkyndelsen må, her som altid, forholde sig til den herskende tidsånd. Og den ånd er for tiden gennemsyret af en tro på, at hvis bare man tænker positivt, er der ingen grænser for, hvor meget medgang og velstand, der er i vente. Denne såkaldt positive tænkning er kynisk, for det ligger mellem linjerne, at hvis man møder modgang, er det ens egen skyld, så har man nok ikke tænkt tilstrækkeligt positivt. Mange konfirmandforældre i dag (især mødre) har flere hyldemeter stående af selvhjælpslitteratur med titler som “Kernesund familie”, “Højt selvværd på høje hæle” og “Du er, hvad du tænker”. Det skeptiske menneske er måske i virkeligheden ved at blive overhalet indenom af det søgende menneske. Eller de går hånd i hånd, som mand og kvinde.

Det er derfor ikke nok at tale verden større, som i tilfældet med den skeptiske konfirmandfar ovenfor. I forhold til den positive tænkning må verden samtidig tales mindre. Spiritualitet i dag kan jo være en særdeles flyvsk affære, ofte under det besværgende fælles mantra: “Der er mere mellem himmel og

jord...” Heroverfor er det på sin plads enten at citere eller parafrasere digteren Søren Ulrik Thomsens fantastiske one-liner: “Jeg tror på himlen og jeg tror på jorden. Men ikke på alt mellem himmel og jord”. Evangelisk talt hører det bl.a. med til troens lakmustest, om den bygger det andet menneske op eller ej. I den forstand er det fællesskabet, ikke individet, der er troens mindste fællesnævner. Som livet er en forholdsbetegnelse, er troen det også. Den sandhed kan det moderne menneske ikke mindes om for tit.

I et individualistisk spirituelt verdensbillede kan det næsten hånende hedde: “Kun døde fisk flyder med strømmen”. Det er her individets ret – og måske endda pligt – at træde ud og selv vælge til og fra. Fællesskab er et tegn på svaghed. Et bevis på, at man ikke har styr på sit liv.

Evangelierne har unægtelig et noget andet og mere livsbekræftende syn på, hvad svaghed er. Hvor der er kærlighed, er der svaghed, hedder det her. Det er sandhed, både eksistentielt og religiøst, og det er en sandhed, der gælder både for Gud og for mennesker. Vores Gud er kærlighedens og dermed svaghedens Gud, for kærlighed gør lille, og Guds søn gjorde sig lille, af kærlighed til os blev han en af os. (jvf. Fil 2,1-11). Vi er bundet til hinanden i forpligtende fællesskaber, vi er rodfæstede i hans kærlighed og i vores kærlighed til hinanden. I den forstand rehabiliteres svagheden i kristendommen, men ikke uden modstand, hverken før eller nu. Slavemoral for svage mennesker, som filosofen Nietzsche foragtligt fnyser, hvorimod Paulus i sin tale om korsets dårskab netop har blik for, hvorledes Gud udfolder sin styrke i svaghed. Om svaghed kan gøres homiletisk stueren, så at sige, afhænger af koblingen til kærlighed, for kærligheden er altid i høj kurs, selv blandt de allermost selvtilstrækkelige individer. Men i vore dage er referencen til kærlighed heller ikke uproblematisk, for i vores samfund reduceres kærlighed ofte til forelskelse, en varm følelse, som individet kan nære over for et andet menneske. Sådan er det ikke evangelisk set. Det gælder også evangelisk kærlighed, at det er en forholdsbetegnelse og en handling. Kærlighed er action – fra Gud til menneske og fra menneske til menneske. Som korset, der behøver både en lodret og en vandret akse for at være et kristent kors, således er også kærligheden evangelisk talt amputeret, hvis ikke den udfoldes inden for begge akser, jvf. det dobbelte kærlighedsbud.

Forkyndelse som syndserkendelse: Tugt de trygge

Aldrig vil jeg glemme den konfirmand, der var i kirke med sin mor skærtorsdag, men gik alene til nadver, og som efterfølgende sagde til mig: Min mor nægter at gå til alters, når hun nu ikke har gjort noget forkert! Konfirmandens mor står ikke alene med denne sin selvretfærdighed. Det er et træk i tiden, at vi i selvfedme fristes til at sige med den gamle skibsreder: Hvor har vi det godt, og hvor har vi fortjent det!

En anden form for selvretfærdighed, som er karakteristisk for konfirmandforældregenerationen, består i, at vi ikke lader os sige noget på, og at vi tror på, at vores valg er gode alene derved, at det er vores egne valg. Det ville så endda være til at bære, hvis der parallelt hermed blev set igennem fingre med andres fejl og mangler. Men selvretfærdighed og fordømmelse af andre har altid været gode allierede. Både for børn og voksne. Derfor har jeg også ved flere lejligheder valgt at tale ud fra fortællingen om kvinden, der blev grebet i hor, selv om heller ikke den er med i alterbogens læsninger (Joh 8,1-11). Det er en fortælling, der er fuld af både dom og nåde: Jesus kunne også sagtens se de andres fejl. Han var ikke blind. Men – og det er pointen – han dømte ikke nogen ude, fordi hans kærlighed gik forud for alt. Han så og han ser mennesket før synderen. Derfor siger han også til kvinden: Gå, og synd fra nu af ikke mere. Synden eksisterer, den skøjter han ikke hen over, men han slår en streg over den og giver dermed kvinden mulighed for at begynde på en frisk. Denne forkyndelse kan i konfirmationsprædikenen naturligt knyttes til vores dåbspagt: I dåben har vi fået et løfte om, at Gud vil være med os alle dage. I hans øjne har vi merværdi, vi er ikke bare summen af vore fejl og mangler. Og som syndernes forladelse er ny livsmulighed for kvinden, omfatter forladelsen også os der, hvor vi har fejlet. Og fejle gør vi, det er ikke en emsig påstand fra præstens side, men et eksistentielt faktum: At leve er – også – at fejle. Konfirmandforældregenerationen og måske deres forældre er for hovedpartens vedkomme flasket op med et billede af Gud som en flink og måske i virkeligheden noget impotent mand. Derfor skal der også prædikes dom ved konfirmationsgudstjenesten, for at forkyndelsen af syndernes forladelse også denne dag kan lyde så meget desto mere til livsbefrielse.

Forkyndelse som sjælesorg: Trøst de spage

Jeg kigger ned over de festklædte mennesker i kirken. Alle ser glade ud. Jeg får øje på Emma, hun er så fin i sin hvide kjole. Hun har glædet sig, men også frygtet dagen. Hendes far døde sidste år, til begravelsen sang de "I østen stiger solen op". Den har konfirmanderne valgt, vi skal begynde med i dag. Emma er bange for, hun kommer til at græde, når hun skal synge med på den. Men hun holder tappert fast i, at sådan må det være, når det nu er den salme, der har fået flest konfirmandstemmer. Med blikket panorerer jeg videre i kirken og får øje på Andreas. Hans forældre gik fra hinanden i marts, og det er første gang, de er i samme rum siden separationen. Andreas er bleg og har ondt i maven af bekymring for, hvordan dagen skal forløbe. Videre til Stine. Hun ville så gerne have haft sin eks-papfar med, for det er ham, hun er vokset op sammen med, ham, der trofast har fulgt hende i kirke, så hun kunne få sine kirkekrydser. Men gælder det om den biologiske familie i dag, at det er en skrøbelig enhed, så er der slet ingen plads for eks-paprelationer, uanset hvor tæt og langvarigt forholdet har været. Selv om vi kun har fulgtes ad i otte måneder, har enkelte af os lært hinanden helt godt at kende.

Konfirmationen er en familiefest den dag i dag. Også de brudte familiers fest. Her i kirkens rum må livet stå sin prøve. Vi skal alle sammen være der i en god times tid, hvad enten vi har lyst eller ej. Vi skal ved fælles hjælp muliggøre det umulige. Og det må også afspejle sig i forkyndelsen: Som en trøst til den konfirmand, der er tynget af sorg, den konfirmandforælder, der er tynget af skyld, den konfirmandbedsteforælder, der er tynget af bekymring. Et år sagde jeg i talen noget, som i mine egne øjne var ret trivielt, noget i retning af, at vi voksne også bare er mennesker på godt og ondt. En af konfirmandmødrene skrev efterfølgende i en takkemail, at disse ord helt bogstaveligt havde fået hende til at sænke skuldrene og paraderne under konfirmationen og i stedet slå ørene ud og bare være til stede og tage imod.

Væk, tugt, styrk og trøst!

Kan man sætte flueben i sin konfirmationsprædiken ved alle fire aspekter i forkyndelsen, har man som prædikant gjort, hvad man er skyldig at gøre og lidt

til. I praksis vil det ofte være sådan, at det konkrete konfirmandhold indirekte er med til at bestemme ens udgangspunkt, på samme måde som et brudepar er med til at sætte tonen for vielsestalen. Der er konfirmandhold fra himlen, her skriver talen som regel sig selv, fordi man får så meget hen ad vejen, både fra børn og forældre. Så er der det hold fra helvede, de fleste af os har indimellem. Her er det mere homiletisk op ad bakke, omend en kvik konfirmand fra et sådan hold fik mig kickstartet på talen et år med spørgsmålet: “Sig mig, præst, når du holder din tale til os, siger du så noget pænt, eller siger du sandheden”? I det virkelige liv indeholder næsten alle hold heldigvis lidt af hvert.

Når man har holdt mange konfirmationsprædikener, måske endda over det samme evangelium, kan der opstå en vis metaltræthed. Flosklerne sidder flommefedt i fingrene, som de i øvrigt kan gøre det i forbindelse med bryllupstaler. Sidste år blev min nabokollega (Hanne Marie Houkjær, Risskov) og jeg derfor enige om, at vi ville prøve at brainstorme årets konfirmationsprædiken sammen for at få lidt frisk luft ind over vores egne indtørrede favoritformuleringer. Selv om vi efterfølgende aldrig så hinandens prædikener i deres endelige form, var selve processen yderst givende. Det er sundt til stadighed at lade praksis og teori befrugte hinanden, også homiletisk set. I konfirmationsprædikenen er der virkelig hul igennem til folket, det er en enestående mulighed for at nå nogle af dem, som ikke slider kirkebænkene tynde til søndagens højmesse. Så lad os da gøre os umage – for livets skyld, for fællesskabets skyld, for festens skyld!

Litteratur

Harbsmeier, Eberhard 1981: *For festens skyld*. Anis.

Kritisk forum for Praktisk Teologi, 6, s. 5-17, Anis.

Henriksen, Jens Ole 1987: “Ned med himlen, op med drømmen! – Konfirmation og konfirmationsforberedelse som gudstjeneste” *Kritisk forum for Praktisk Teologi*, 28, s. 4-15.

Stjernfelt, Frederik og Søren Ulrik Thomsen 2005: *Kritik af den negative opbygghed*. Vindrose.

Lena Kjems, sognepræst, Ph.d, Vejlbj, e-mail: lekj@km.dk

Hymnologiske overvejelser i konfirmationen

Pia Nordin Christensen og Allan Rasmussen

Inden vi begynder på at tænke på valget af salmer ved konfirmationsgudstjenesten, bliver vi nødt til at forholde os til, hvordan vi har tænkt os at vise kirken, dens indhold og budskab frem denne dag. Vores ambition er at holde en smuk og festlig konfirmationsgudstjeneste, der samtidig går til hjertet! Vi vil gerne give dem det bedste, vi har, på hylderne af salmer, orgelmusik, liturgi og prædiken. Måske var det virkelig, hvad en konfirmand oplevede sidste år, da han sagde farvel med et: ”det var endnu bedre end juleaften!”

Kirkens afgørende betydning

Forventningerne er i top. Konfirmanderne har forberedt sig gennem 8 måneder. De har diskuteret gaver og gæster næsten lige så længe. De er trukket i festtøjet og forventer en festlig gudstjeneste, der markerer, at det her er stort! Og det er det!

Forældrenes forventning er tilsvarende stor. Gudstjenesten skal være flot og højtidelig. Der er en udtalt forventning om, at de får noget med hjem, at konfirmanderne får et par bevingede ord med på vejen og ikke mindst, at gudstjenesten løfter os – og det gør den ikke mindst, når vi synger sammen.

Vi mærker forventningspresset fra flere kanter. Alligevel prøver vi på ikke blot at være en festlig kulisse, selv om mange sikkert ville sætte pris på det. Vi holder en gudstjeneste, hvor vi sammen lovpriser Gud i ord og toner. Selvfølgelig er konfirmationen naturligvis højdepunktet – men i bedste fald et højdepunkt blandt flere, der tilsammen gør, at man går løftet fra kirke.

Ulrik Høy skrev tankevækkende i en klumme i Weekendavisen (d. 29. april 2010):

... folkekirken sætter en standard, et format og en væsentlighed, der ikke findes andre steder i det danske samfund, der – i parentes bemærket – også inkluderer det danske familieliv. Uden kirkelig medvirken er konfirmationen en privat familiefest, og her må man spørge, og spørgsmålet ligner en efterlysning: Hvor er de sange og salmer, der kaster glans over begivenheden og løfter den op over det private? Hvor er de ord og tekster, der hæver sig over det private og gør konfirmationstalen til mere en panegyrisk lovprisning af et ufærdigt og ufuldkomment væsen på 14 år? Hvor er de salmer, der handler om andet og mere end pudsige småting i konfirmandens opvækst? Hvor er det, det kristne budskab, der hverken handler om materialismen eller den uhyrlige narcissisme, der omgærder tidens konfirmander? Hvor er den musik og de melodier, der blev komponeret et godt stykke tid før, den ny teknologi skyldte ørerne på de nye generationer og formentlig hjernen med?

Når en non-firmation virker som en ret flad oplevelse, er det, fordi der her er tale om en familiefest, der skal bæres af barnet alene. En konfirmation understreger, at barnet er båret af Gud i tid og evighed. Der er en verden til forskel, og det er lige præcis, hvad vi skal sørge for bliver formidlet i gudstjenesten!

Vi lærer konfirmanderne at gå til gudstjeneste, og forhåbentlig sår vi nogle frø, der vil vokse i dem, så de med tiden også lærer at holde af den. Derfor skal liturgien være genkendelig på dagen. Det gælder også salmevalget. Hos os falder konfirmationerne de første søndage efter påske, og vi synes, det er vigtigt, at det afspejles både i tekster og salmevalg. Men der skal naturligvis også være plads til, at konfirmanderne sætter deres præg på gudstjenesten. Derfor skal de inddrages i forberedelserne, og det bliver de blandt andet ved, at det er dem, der skriver kirkebønnen. Et par af konfirmanderne står så frem og beder den på dagen. De inddrages også, når vi taler evangelieteksten igennem, og endelig er de med til at vælge nogle af salmerne. Men vi sikrer os, at der bliver balance mellem salmer til dagen og højtiden samt mellem klassiske og nye salmer.

Indsyngning af salmerne

De unge mennesker har det ofte svært med salmerne. Det har mange af deres forældre for den sags skyld også. Det er derfor fristende udelukkende at vælge korte, rytmiske og letforståelige salmer. Men man bør også udfordre dem. Sidste år gik én fra kirkens pigechor til konfirmandundervisning. Da forberedelserne havde været i gang et stykke tid, og flere på holdet brokkede sig over gudstjenestens længde og salmerne, som de synes var for lange og lignede hinanden, gik hun mod strømmen og erklærede, at gudstjenesten var det bedste af det hele! Vi tror, at det forholder sig sådan, fordi hun har lært gudstjenesten at kende gennem pigechores deltagelse heri. Hun havde gradvist fået gudstjenesten sunget ind. Det er der ikke mange konfirmander, der får, men de gudstjenester, de når at deltage i, og den afsluttende andagt i kirken hver gang giver dem trods alt et lille repertoire at vælge imellem. Vi skal sørge for, at det bliver så bredt så muligt.

Kort før konfirmationen inviteres forældrene til et møde. Her går vi liturgien til konfirmationsgudstjenesten igennem. Ved den lejlighed fortæller organisten om salmerne, og vi øver dem stående rundt om klaveret. Til det brug egner klaveret sig meget bedre end orglet, og således får de også lejlighed til at opleve det løft, som orglet giver, når det rigtigt gælder. Denne øvelse er virkelig med til at styrke salmesangen ved konfirmationsgudstjenesten. Det sker også, at vi giver forældrene en enkelt valgmulighed i forhold til salmevalget. Somme tider er det meget lidt, der skal til, før medejerskabet til gudstjenesten øges markant.

Tilrettelæggelse af gudstjenesten

Når vi tilrettelægger gudstjenesten, forsøger vi at danne os et overblik over dens musikalske forløb. Præludium eller introitus skal helst være af en festlig, men samtidig venlig og imødekommende karakter, og det må frem for alt ikke blive for langt. Vi må også være opmærksomme på, at familierne er bredt repræsenteret den dag, og derfor bør hele gudstjenesten helst ikke vare mere end en time. Vi holder derfor ikke altergang og placerer i stedet konfirmationen på altergangens plads. Prædikenen er også kortere end sædvanlig og giver

således plads til en mere personlig tale til konfirmanderne. I mange kirker har man som i vores et børne- eller ungdomskor, hvor der ofte er konfirmander blandt medlemmerne. Derfor skal der naturligvis være plads til korindslag undervejs i gudstjenesten. Men vi prøver at lægge dette som introitus eller i forbindelse med konfirmationsceremonien og så lade motetten efter prædiken udgå. I det hele taget synes vi, det er klogt at begrænse de rent musikalske elementer, og så lade salmerne bære den musikalske del af gudstjenesten. Postludiet må til gengæld gerne være langt. Det føles festligt at blive sendt ud af kirken for “fuld musik”, og så må organisten indstille sig på, at det nok ikke er lige netop den søndag, man har det mest interesserede og andagtsfuldt lyttende publikum.

Salmevalget

Ved salmevalget forsøger vi altid at have følgende for øje:

- 1) Der må ikke være for mange lange salmer.
- 2) Der skal både være klassisk og nyere stof imellem – tekstligt såvel som musikalsk.
- 3) Salmernes budskab skal tale til så mange mennesker som muligt.

Derudover er vi opmærksomme på, at melodierne helst ikke må være alt for komplicerede samt at de skal ligge i et for de fleste sangbart toneleje.

Vi finder som tidligere nævnt, at det er en god idé i et vist omfang at lytte til konfirmandernes egne ønsker og forslag. Her har vist sig at være nogle gennemgående tendenser fra år til år: Favoritterne blandt klassikerne – bortset fra julesalmer, som de foreslår hvert år – er “Hil dig, frelser og forsoner”, “Det dufter lysegrønt af græs” (der ikke opfattes som en nyere salme og jo heller ikke er det, selv om den først er kommet med i den nyeste salmebog), “Op, al den ting, som Gud har gjort” og “I østen stiger solen op”.

Fra det nyere repertoire er det især “Spænd over os dit himmelsejl”, “Uberørt af byens travlhed”, “Du satte dig selv i de nederstes sted” og “Du som har tændt millioner af stjerner,” som vækker genklang.

Indgangssalmen skal anslå dagens karakter af fest og højtid. Her har salmebogen mange muligheder at vælge imellem – mest oplagt er det vel at vælge en fra det første afsnit, lovsange.

Nr. 3, “Lovsynger Herren, min mund og mit indre”, er med sit stærke billedskabende sprog og sin festlige melodi en god kandidat til 1. salme. Ligeså nr. 4, “Giv mig Gud, en salmetunge”, med det fine billede i vers syv om poderne, der plantes fra drivhusene ud i det fri. Er man i påsketiden, er “Nu ringer alle klokker mod sky” også oplagt at overveje. Klassikeren over dem alle er dog alligevel nr. 402, Grundtvigs “Den signede dag”. Hver gang vi ved mødet inden konfirmationen har spurgt forældrene, hvilken salme de ville foretrække til indledning, falder afgørelsen klart ud til fordel for denne. Man skal blot huske på, at det er en anstrengende salme at synge – selv for rutinerede sangere. Selv om den mister lidt af sin festlige glans, bør den nok transponeres en tone ned, så folk ikke allerede her mister lysten til at forsøge at synge med på resten af gudstjenestens salmer.

Anden salme kan være en klassisk helligåndssalme eller en fra salmebogens nyere repertoire. Blandt konfirmandernes egne favoritter finder vi her nr. 29, “Spænd over os dit himmelsejl”, som vi synes fungerer godt på denne plads.

Tredje salme, mener vi, bør på traditionel vis knytte sig til dagens evangelium. Ofte synger vi her nr. 192, ”Hil dig, Frelser og forsoner”. Dels fordi det er en af de klassiske salmer, konfirmanderne sætter virkelig stor pris på og altid selv peger på, og dels fordi den er et godt afsæt for en påskeprædiken. Nr. 331, ”Uberørt af byens travlhed”, kunne være et andet bud på en nyere salme, der med sin veldrejede musicalagtige melodi nemt bliver en ørehænger. Samtidig er den ikke helt umulig at få til at fungere på orgel.

Fjerde salme kommer naturligt til at stå som en refleksion på prædikenen. Da prædikenen hos os altid er en påskeprædiken, vælges her oftest en påkesalme. Det kunne være nr. 218, ”Krist stod op af døde”, eller nr. 224, ”Stat op, min sjæl, i morgengry”. Hvis vi er et stykke tid efter påske, er det naturligvis også oplagt at tænke i pinsesalmer, f.eks. nr. 290, “I al sin glans nu stråler solen”.

Salmen i forbindelse med konfirmationsritualet giver anledning til særlige overvejelser. Salmebogens afsnit om konfirmation rummer kun syv salmer – heraf de store klassikere, nr. 479, “Han, som på jorden bejler”, af Grundtvig og

nr. 480, "Lad denne dag, o Gud, vor Gud", af Nordahl Brun. Ingen af disse bliver benyttet ved vore konfirmationsgudstjenester. For den førstes vedkommende måske fordi man allerede i første sætning bliver konfronteret med et krav om "troskab uden svig". Den kan nok være svær at sluge for et ungt menneske, der først er ved at lære sig selv og livets muligheder at kende. Lidt synd, for salmen er ellers fin og har en meget sangbar og iørefaldende melodi. "Lad denne dag" er udformet som en forbøn for konfirmanderne, men synes alligevel at klinge lidt som en gammeldags formaningsstale – godt hjulpet på vej af den bombastiske melodi til "Vor Gud han er så fast en borg". Heldigvis er de værste opdragende formaningsalmer som "Ud går du nu på livets vej" røget helt ud af salmebogen, men det er egentlig tankevækkende, at der kun er kommet et eneste nyt bud på en decideret konfirmationssalme med i den seneste udgave af salmebogen – nemlig Johannes Johansens "Vi kommer til din kirke, Gud", nr. 478. Den markerer samtidig det skift i den teologiske forståelse af konfirmationen, der synes at være sket i nyere tid, nemlig at hovedbudskabet er, at det er Gud, der bekræfter dåben, og ikke konfirmanden. Med sit enkle og ligefremme sprog og den velkendte melodi til "Op al den ting" står denne salme for os som det mest oplagte valg i forbindelse med konfirmationen.

Det førnævnte skift i forståelsen af konfirmationen er nok den vigtigste årsag til, at de fleste ældre, traditionelle konfirmationssalmer virker utidssvarende i dag. Til gengæld er der flere muligheder i salmebogens dåbs-afsnit med f.eks. nr. 441, "Alle mine kilder", eller nr. 443, "Op til Guds hus vi gå". I den tidligere udgave af salmebogen var afsnittene om dåb og konfirmation i øvrigt samlet under ét. Vi forstår ikke helt, at man er gået bort fra det.

Gudstjenesten kan afsluttes flot med nr. 234, "Som forårssolen morgenrød", med nr. 11, "Nu takker alle Gud", eller nr. 7, "Herre Gud, dit dyre navn og ære", som alternativer. Nr. 725, "Det dufter lysegrønt af græs", er også et populært valg på dette sted, når påsken falder sent. Den kan måske føles en anelse lang som slutsalme. Konfirmanderne har somme tider selv foreslået nr. 787: "Du, som har tændt millioner af stjerner". Den har dog for os at se for meget karakter af aftensalme til, at vi synes den runder gudstjenesten festligt nok af.

Pia Nordin Christensen, sognepræst ved Frederiksberg Kirke: pnc@km.dk
Allan Rasmussen, organist ved Frederiksberg Kirke: cemballan@gmail.com

Konfirmationsgudstjeneste med udviklingshæmmede konfirmander

Birgitte Arffmann

Der gør sig særlige forhold gældende, når der skal tilrettelægges konfirmationsgudstjeneste for udviklingshæmmede. Vel at mærke særlige forhold også fra gang til gang – for der er forskel på udviklingshæmmede. En række konkrete forslag til gudstjenesten gennemgås.

At konfirmere udviklingshæmmede

“Så skal jeg have krøller i håret!” sagde en konfirmandpige hver gang talen faldt på konfirmationen. Og da den store dag oprandt, var hun sandelig også fin – med masser af krøller i håret. Hun var i den grad ude af sig selv af ophidselse, at hun snakkede uafbrudt og meget højt under hele gudstjenesten. Jeg glemmer det aldrig. Men pigen havde en herlig dag, og hun strålede som en sol.

Det er ikke kedeligt at have med udviklingshæmmede at gøre, det ved alle, der har udviklingshæmmede i familien eller vennekredsen, og det ved alle, der arbejder med udviklingshæmmede på en eller anden måde. Men tingene falder ofte noget anderledes ud, end man havde planlagt, og det må man lige indstille sig på. Det er for eksempel ikke altid, man kan begynde til tiden. Det kan også sagtens være, at der sker et eller andet, man ikke havde taget højde for og som kræver, at man må være god til at improvisere.

La' vær', Birgitte, sagde en dreng og tog min hånd væk fra sit hoved under konfirmandvelsignelsen. Han er autist og kan ikke fordrage, at man rører ved ham. Det vidste jeg jo godt, men jeg håbede, at det gik alligevel. Det gjorde

det så ikke. Han sagde det så højt, at alle i kirken hørte det. Heldigvis vakte det munterhed, og det var godt.

Men selv om konfirmanderne har deres særlige egenskaber og ikke er som andre unge på samme alder, kan man godt holde konfirmation af udviklingshæmmede alligevel, så det giver lige så meget mening, som det gør i det hele taget. Og somme tider også mere. Det er nemlig i mange tilfælde den eneste kirkelige handling, konfirmanderne selv er med til at forberede.

Hvis de blev døbt som små, kan de jo ikke huske det. Det er også de færreste udviklingshæmmede, der bliver gift i kirken, og som får børn, der bliver døbt. Så konfirmationen vil ofte være den eneste kirkelige handling, de selv er med til at have indflydelse på, og det bør være udgangspunktet i både undervisningen og konfirmationen: Den skal have på alle tangenter. Hvordan det så skal gøres, afhænger af forholdene.

Der er forskel på udviklingshæmmede

Udviklingshæmmede er lige så forskellige som andre mennesker. Jeg har somme tider undervist udviklingshæmmede, der var så velfungerende, at jeg glemte, at de var udviklingshæmmede. De kan både læse og skrive og tale og forstå almindelig tale. Andre er stærkt fysisk handicappede, man kan have en, der er blind, og en, der er døv, på samme hold, og et par stykker uden verbalt sprog. Og så er opgaven en ganske anden.

Ofte vil man gøre klogt i ikke at forberede ret meget, når man begynder at undervise udviklingshæmmede. Kun sådan lige den første eller de første par timer. Det er altid godt at se holdet lidt an, før man giver sig til at planlægge det videre forløb. Det er godt at prøve sig lidt frem og se, hvad der går an, og hvad der ikke dur.

Hvis konfirmanderne kan lide sang og musik, lægger man vægten der, kan de lide at tegne og male, fortæller man bibelhistorie og illustrerer den med flotte billeder, der hænges op i lokalet og inddrages i konfirmationen.

Hvis holdet er meget svagt fungerende, kan det være, at det eneste rigtige er at lade samtlige undervisningsforløb forme sig som gudstjenester med bestemte led, så man langsomt og roligt bygger en fortrolighed med gudstjenesten op.

Man kan tage det led for led med lystænding, bøn og sang og læsning eller genfortælling og måske også nadver. Der kan indkøbes en klokke, som præsten ringer med, hver gang gudstjenesten begynder. I begyndelsen vil de måske tro, at det er Hjem-is-bilen, der kommer; men det finder de så ud af, at det ikke er.

Har man med livlige, velfungerende udviklingshæmmede at gøre, kan man somme tider bruge nogenlunde den samme læseplan, som man bruger til de øvrige konfirmander, men med skyldigt hensyn til, at de færreste udviklingshæmmede kan læse, at stoffet skal præsenteres på en mere enkel måde, og at man skal gentage meget. Mange udviklingshæmmede har vanskeligt ved at huske, hvad der blev talt om for en uge siden. Men sådan kan andre teenagere nu også godt have det. Gentagelser er altid af det gode.

Uanset hvor velfungerende eller hvor svage konfirmanderne er, skal der bruges megen tid på at forberede konfirmationen. Hvis holdet er fysisk og psykisk svagt, skal man bruge meget lang tid på konfirmationen, hvis det er et livligt velfungerende hold, må man selv vurdere, om de sidste 3 -4 gange er nok. Timerne foregår i kirken.

Overvejelser over konfirmationens forløb

Hvis kirketjeneren og organisten har mulighed for at lære konfirmanderne at kende inden konfirmationen, vil det være godt for alle parter. Det giver meget mere tryghed og ro, end hvis konfirmanderne møder kirkens personale for første gang på selve konfirmationsdagen. Der er sangblade, måske har konfirmanderne selv valgt salmerne, og måske har de også selv dekoreret sangbladet. Kirken er smukt pyntet, det er meget vigtigt, at man kan se, det her er en fest.

I de mindre byer, hvor der er flagallé ved sognets konfirmationer, skal der også være flagallé, når der er konfirmation for de udviklingshæmmede. Det er meget vigtigt, men det kan man godt overse, hvis præsten er på udebane, og det er man somme tider som konfirmationspræst for udviklingshæmmede. Det, der er synligt for øjet, er vigtigt: Flag, blomster og sangblade signalerer fest.

Derimod er der somme tider en anden tradition, man lige bør overveje: Der, hvor man plejer at have en trompetist med til at gøre konfirmationen festlig, skal man overveje at finde et andet instrument; trompeten kan godt være for meget af det gode og give uro. Det hører til de spørgsmål, man kan drøfte på et forældremøde.

Noget andet af praktisk art, man lige skal overveje, er, hvordan man kommer ind i kirken. Jeg har prøvet at stå med en flok udviklingshæmmede ude foran kirken, fordi vi ville gå ind i procession. Men kirkeklokkerne gik en pige på nerverne, så hun bed sin mor hårdt i armen. Moderen blev temmelig forskrækket og havde ondt i armen under hele konfirmationen. Lyden af kirkeklokker kan være meget smuk; men den kan også være enerverende.

Det nemmeste er oprigtig talt at begynde en konfirmationsgudstjeneste med bare at gå ind på den plads, man har aftalt i forvejen, og lade gudstjenesten begynde, som den plejer, med præludium og indgangsbøn og første salme. Men hvis det kan lade sig gøre at begynde med en procession under præludiet, er det naturligvis mere festligt.

I nogle kirker, hvor man har tradition for at konfirmere udviklingshæmmede, følges konfirmanderne med forældrene ind i kirken, så man på den måde får begyndt med en fin procession evt. med både kørestole og dårligt gående.

Første salme må gerne være "I østen stiger solen op" eller en lignende salme, der er enkel og smuk og almindeligt kendt. Nogle præster vil gerne indlede på almindelig vis med salutation og kollekt, andre vil hellere byde velkommen til konfirmation og bede en kort bøn. En konfirmation er en højtid, det er ikke nogen tuttenuttet børnegudstjeneste.

På den anden side kan det hele jo også blive for stift, så det kan virke beroligende på nervøse forældre, hvis præsten indleder mindre rituelt og i stedet siger "Velkommen til konfirmation her i kirken, vi har glædet os meget til denne store dag og forberedt den i lang tid. Vi håber, I alle får en dejlig dag." Eller noget lignende, kort og enkelt.

De bibelske læsninger til konfirmationsdagen: Her kan man jo gøre, som man plejer, holde sig til de læsninger, der hører dagen til, eller vælge nogle, man synes egner sig bedre.

Trosbekendelsen:

Trosbekendelsen har jeg aldrig rigtigt vidst, hvad jeg skulle stille op med, når jeg konfirmerede udviklingshæmmede. For det meste har jeg udeladt den. Jeg har prøvet mig lidt frem og med frejdig hu sprunget den over, hvis jeg syntes, at det var helt håbløst at lære konfirmanderne trosbekendelsen og at få den med i gudstjenesten på en eller anden måde. Men de 2 gange, jeg har haft konfirmation fra den lokale Rudolf Steiner Skole, har det ikke været noget problem med trosbekendelsen; her er også de udviklingshæmmede elever vant til at lære alting udenad, så de kan sagtens lære trosbekendelsen udenad.

Der er også den mulighed, at man i stedet for at slide med (forgæves) at forsøge at lære konfirmanderne at sige Trosbekendelsen, lærer dem at synge DDS 13, "Måne og sol", og bruger den som 2. salme.

Efter 2. salme læses prædiketeksten.

3. salme kan f. eks. være DDS 478, "Vi kommer til din kirke, Gud".

Prædikenen skal være kortere end ellers. Men der må gerne være en almindelig søndagsprædiken med kirkebøn og meddelelser og apostolsk velsignelse, akkurat som man plejer. Det er jo netop en rigtig gudstjeneste. Nogle præster kan prædike med tegn til tale. Det har jeg desværre aldrig fået lært ordentligt, men det skal man gøre, hvis man kan.

Efter prædikenen synges en salme, der passer til prædikenen, eller en salme, som konfirmanderne holder af. Hvis man holder konfirmation på Store Bededag kan man passende synge en af de gode klassiske salmer om bøn, man normalt ville synge på Store Bededag.

Jeg har ofte konfirmation på Kristi Himmelfartsdag. Da synger vi altid Jesus Himmelfaren. Derefter holder præsten en kort personlig tale til holdet om den tid, man har haft sammen, og hvad man har oplevet. Konfirmanderne kan ikke huske, hvad de har lavet i den tid, de har gået til præst, og derfor er det godt at minde dem om det. Men det er mindst lige så vigtigt, at man på denne måde får fortalt menigheden, familien og gæsterne, at det her er en rigtig konfirmation. De unge har faktisk gået til præst ligesom alle andre konfirmander, de har gennemgået et undervisningsforløb, der nu afsluttes med konfirmation.

I nogle kirker er det tradition, at præsten går rundt og konfirmerer de unge, der sidder på deres stol ud for den bænkerække, som er reserveret til fami-

lien. I andre kirker går konfirmanderne altid op til alteret og bliver konfirmeret. Hvad de udviklingshæmmede angår, kan det give en frygtelig uro og også give forældre til svagt fungerende unge nerver på, hvis konfirmanderne skal konfirmeres ved alteret. Det kan give konfirmationen et meget mere roligt forløb, hvis konfirmanderne bliver siddende på den samme plads under hele gudstjenesten. Men der kan være forældre, der ikke synes, at det er godt nok at gøre det på den måde, for dem er det vigtigt, at konfirmanderne samles ved alteret. Ellers er det ikke en rigtig konfirmation. Også dette spørgsmål vil det være godt at få afklaret på et forældremøde. Hvis forældrene vil følge deres barn op til alteret, kan det løse problemet. Men så må det nok være sådan, at alle konfirmanderne følges op til alteret af forældrene for ikke at gøre forskel.

Da der ofte vil være konfirmander, der ikke har verbalt sprog, kan det være at foretrække, at man bruger ritualet uden tilspørgsel, navnet nævnes, konfirmandvelsignelsen lyses med håndspålæggelse, og præsten giver hver konfirmand et skriftord eller et salmevers med.

Altergang i forbindelse med konfirmation

Det er der ikke tradition for der, hvor jeg har holdt konfirmation gennem årene, men hvis det er stedets skik, og det rent praktisk kan fungere, kan man jo gøre det. Jeg ved, at det i nogle kirker er meget vigtigt, at der er altergang i forbindelse med konfirmation af udviklingshæmmede. Og det hænger fint sammen med, at det er blevet meget mere almindeligt at gå til alters, end det var tidligere. Jeg har dog ikke selv erfaring med at holde altergang ved konfirmation af udviklingshæmmede, og jeg gør det heller ikke i forbindelse med konfirmation af andre konfirmander.

Til sidst bedes Fadervor i fællesskab.

Måske kan koret eller kirkesangeren synge en salme, mens konfirmanderne forlader alteret, hvis de bliver konfirmeret der.

Afsluttende kollekt på konfirmationsdagen.

Velsignelsen lyses.

Udgangssalme. Almindeligvis har jeg valgt at slutte med DDS 49, "Ingen er så tryk i fare". Men et år var der en mor til en af konfirmanderne, der meget mindeligt bad om, at vi sluttede med "Livstræets krone". Det tilsluttede de an-

dre forældre sig, og det var i orden for organisten at spille den. Han tog koret med ned til kirkens klaver, der stod helt oppe ved den forreste bænk, så alle kunne se ham og hans smukt klædte kor af skolebørn. Han blev siddende ved klaveret og spillede postludiet. Det blev en fin afslutning på konfirmationen.

Udgangsbøn.

Postludium. Hvad postludiet angår, må man som med præludiet på forhånd drøfte, om det går an med festligt orgelbrus eller det er bedre med stille og rolig musik.

Til sidst følges man ad ud i så meget procession, som det nu kan lade sig gøre med kørestole og dårligt gående konfirmander. Måske skal der sættes fuldt drøn på orgelet, måske skal der spilles et roligt musikstykke, det er i forvejen nøje aftalt med organisten. Konfirmationen varer en times tid. Endelig ikke mere. Fotografering kan foregå tyve minutter før konfirmationen, så er det overstået, og så er alle der også i god tid, for det vigtigt, at man kommer med på billedet. Derimod vil det nok være klogt at bede om, at der ikke bliver fotograferet under konfirmationen. Det er vigtigt, at der er så lidt som muligt, der kan hidse konfirmanderne op. De kan være ophidsede nok endda. Hvis forældrene kan blive enige om det, og det rent teknisk kan lade sig gøre, vil det derimod være godt at få hele konfirmationen optaget på video, så konfirmanderne kan se den bagefter, evt. sammen med præsten.

Det er bestemt et stort arbejde at forberede en konfirmation; det er det altid, og det gælder også for konfirmation af udviklingshæmmede. Men det er også meget fornøjeligt. En konfirmation er en festgudstjeneste, og det er altid fornøjeligt at forberede fester. Og som sagt vil det ofte være den eneste kirkelige handling, den udviklingshæmmede selv kan være med til at planlægge og glæde sig over.

Derfor er det vigtigt, at man sætter alle sejl til.

Tegner der sig et omrids af og et behov for et ritual for minikonfirmandafslutning i folkekirken?

Stinna Ahrenst

Er der ved at danne sig et ritual for minikonfirmandafslutninger, og hvad ligger der i konturerne af et sådan ritual i forhold til konfirmationsritualet? Denne artikel vil sammenligne de to situationer (minikonfirmandafslutningen og konfirmationsgudstjenesten), og hvad der sker i praksis og rituelt. Dernæst undersøges det, om rammen om en minikonfirmandafslutning er et overgangsritual eller har delelementer i sig derfra. Til slut handler det om, hvorvidt der tegner sig en praksis eller begyndelsen på et ritual for en afslutning med minikonfirmanderne.

Dåbsoplæring i folkekirken

Konfirmationsforberedelse og minikonfirmandundervisning er tilsammen kirkens primære tilbud om dåbsoplæring. Begge bygger på dåben, og begge tilbuds formål er at styrke fortroligheden med dåbens indhold og gøre kristendommen til en levende del af børnenes og de unges livsverden.¹

En kort beskrivelse af minikonfirmationsforløbet og afslutningsgudstjenesten

Et typisk forløb med minikonfirmander strækker sig over seks til ti gange à halvanden til to timer hver gang. Undervisningen er for de fleste børns vedkommende en grundlæggende indføring i de vigtigste elementer af kristen-

dommen og dens praksis. Undervisningen har karakter af forløb og har derfor indbygget i sig, at der lægges op til en slags afslutning.

Før at udforme en sådan afslutning har mange præster på nogle punkter skelet til ritualet for konfirmationen, men der er store forskelle imellem konfirmation og minikonfirmandafslutning.

Hvad er fælles og hvad er forskelligt?

Fælles for konfirmationen og minikonfirmandafslutningen er, at de som oftest er indlejret i en gudstjeneste. Hvis konfirmationen ikke sker som en del af søndagshøjmessen, finder den sted som en gudstjeneste i sig selv. Minikonfirmandafslutningen finder ofte sted som en del af en lidt særlig gudstjeneste, f.eks. BUSK-, fastelavns-, høst- eller palmesøndagsgudstjenester. Forud for begge afslutninger er gået et dåbsoplæringsforløb og en indlæring i gudstjenesten og kirkens praksis. Begge afslutninger sætter barnet eller den unge i fokus og nævner ofte hans eller hendes navn. Ved begge afslutninger giver kirken oftest børnene og de unge et diplom eller en gave med hjem, og uddelingen ved minikonfirmandernes afslutning foregår typisk oppe ved alteret af præsten, hvor konfirmationen af de unge har plads. Dagen højtideligholdes, og der ligger implicit en afsked i dagen.

I dag fungerer konfirmationsforberedelsen i høj grad som et tilbud fra kirkens side om at hjælpe de unge (og deres forældre) med dåbsoplæringen, men med det tydelige præg, der kan mærkes igennem hele forløbet, at det slutter med en konfirmationsgudstjeneste og den unges personlige bekendelseshandling. Samtidig er konfirmationen holdt oppe af en folkelig efterspørgsel og har desuden en historisk tradition bag sig, der endda går bag om 1736 til reformationen og den katolske firmelse.

For minikonfirmandundervisningen forholder det sig anderledes. Den har ingen dybe, historiske rødder og ingen folkelig efterspørgsel. Initiativet er så at sige ca. 270 år bagud og skabt på kirkens initiativ og holdt oppe af de kræfter, som præster, sognemedhjælpere og menighedsråd lægger i det. Selv om der er tegn på, at minikonfirmandundervisning kan gå hen at blive et obligatorisk tilbud til alle børn inden for overskuelig fremtid,² er spørgsmålet, om den nogensinde vil få samme udbredelse og legitimitet hos befolkningen.

Det at gå til minikonfirmand er i hvert fald endnu ikke noget, “man” gør, eller som der er familietradition for eller folkelig efterspørgsel på, sådan som det mange steder stadig gælder for konfirmationen.

Der er ydermere den store forskel, at undervisningen for minikonfirmanderne netop er undervisning og ikke som med konfirmationsforberedelsen med henblik på en egentlig gudstjenestelig fejring med indbygget bekendelse, forbøn og fremstilling i menigheden. I det nye forslag til anordning for både konfirmationsforberedelse og minikonfirmandundervisning, som er på vej, lægges der ydermere op til, at minikonfirmandundervisningen er elementær indføring i den kristne tro, mens konfirmationsforberedelsen er samtale om kristendom i krydsfeltet mellem konfirmandernes erfaringer og spørgsmål og kirkens traditioner og praksis. Vægtlægningen er forskellig, og det kommer til udtryk i de forskellige typer afslutninger på forløbene.

Er minikonfirmandafslutningen et overgangsritual?

Konfirmation har stadig status af et ritual for overgangen mellem barn og ung voksen. Der er i de seneste år sat endnu en betegnelse for et livsafsnit på dagsordenen, “betweenager”. Tilbage står spørgsmålet, om der i vores praksis omkring minikonfirmandafslutningen kan tegne sig et behov for et overgangsritual fra barn til betweenager. En betweenager er et barn i alderen 9-12 år, og betegnelsen er udviklet i reklamebranchen som beskrivelse af en forbruger, der stadig på mange områder er barn, men også på vej ind i teenagealderen. For minikonfirmandundervisningen betyder det, at vi ikke kun kan regne med, at deltagerne er børn, men at de også begynder at stille andre spørgsmål og være mere selvstændige. Men er det nok til, at der er et behov for et overgangsritual?

Et overgangsritual er ifølge van Genneps teori om overgangsritualer³ handlinger, der træder i kraft omkring de vigtigste overgange i livet: Fødsel, pubertet, bryllup og død. Ritualerne er udsprunget af det faktum, som alle mennesker kan observere omkring sig: At livet går til og opstår på ny, og ritualerne er derfor en måde at forsøge at sikre livets fornyelse. Når et livsafsnit skal forlades og et nyt påbegyndes, træder overgangsritualerne i kraft, og den, der skal igennem ritualen, bliver udskilt fra den hidtidige sammenhæng, isole-

ret i en overgangsperiode og genoptaget med en fest og med en fornyet status. Selv om overgangen i 13-14 års alderen fra barn til ung voksen samfundsmæssigt er udvisket i dag, bortset fra den kriminelle lavalder, fornemmes og iscenesættes overgangen stadig omkring konfirmationsdagen. Burde det også gælde betweenagere?

Betegnelsen betweenagere er i højere grad en forbruger-køber-orienteret aldersinddeling end et begreb, der for alvor hænger sammen med et selvstændigt livsafsnit. Der sker for børnene slet ingen større livsomvæltninger i de ydre omgivelser, fordi de fylder 9 år. Der er heller ikke fra forældrenes side tale om en så stor forandring eller overgang i børnenes liv, at der er brug for eller ønske om et overgangsritual.

Ritual for minikonfirmandafslutning?

Hvad er det så, der sker – praktisk og rituelt – når vi afholder minikonfirmandafslutninger indlagt i gudstjenesterne? Der sker under alle omstændigheder en fokusering på de konkrete minikonfirmander. Som ved konfirmationen bliver børnene nogle steder kaldt op ved navns nævnelse, og ligesom ved konfirmationen spiller synligheden en stor rolle. Det er vigtigt at blive set. Spørgsmålet er, om det er kirken, der prøver at imødekomme et behov, den tror, børnene (og deres forældre?) har for at blive set, eller om det, at vi kalder børnene op et ad gangen, kan tolkes sådan, at det fra kirkens side er et slags tegn på, at Gud har set hvert barn og elsker det. Ydermere kan man, med dåben i tankerne, overveje, om der alligevel sker en slags bekræftelse, selv om barnet ikke selv ritualiseret bekræfter over for Gud, men at Gud bekræfter over for børnene, ligesom den oprindelige betydning af ordet konfirmation siger.

Alligevel er der ingenting, der peger på, at der er behov for eller ved at tegne sig en praksis for et specifikt ritual til brug ved minikonfirmandafslutninger. Praksis ved en minikonfirmandafslutning er mange steder i landet meget lig hinanden, men der tegner sig ikke konturerne af et ritual. Den afsluttende festgudstjeneste med fokusering på gruppen og dåben i centrum er en adækvat rituel afrunding på den elementære indføring i kristendom og gudstjenestelig praksis, som minikonfirmandforløbet er.

Litteratur

Gyldendals Religionsleksikon 1998, s. 415.

Iversen, H.R. og Harbsmeier, E. 1995: *Praktisk Teologi*, s. 292-310: De kirkelige handlinger- Døb og konfirmation. Anis.

Demant, Jørgen 2009: "Kognition og rituel adfærd", *Tidsskriftet Religion*, december 2009, nr. 4, s. 48-51.

Noter

- 1 *Dåbsoplæring i folkekirken. Beretning fra den af biskopperne nedsatte arbejdsgruppe om dåbsoplæring* 2011. Se kirkeministeriets hjemmeside under "publikationer".
- 2 Jf. *Forslag om Anordning for børnekonfirmandundervisning og konfirmation* 2011.
- 3 *Gyldendals Religionsleksikon* 1998, s. 415.

Stinna Ahrenst, religionspædagogisk konsulent i Roskilde Stift, sognepræst i Søborggård sogn
E-mail: stah@km.dk

3 alternative ideer til konfirmationsgudstjenesten

Fra tre steder i landet er her samlet tre ideer og tanker vedrørende konfirmationsgudstjenesten. Et tydeligt fællestræk for de tre artikler er aktiv inddragelse af både konfirmander og forældre ved konfirmationen. Her stikkes i forskellige retninger, blandt andet med ideer til overhøring i moderne forstand, fokus på forbønnen, brug af dåbslyset og video i prædikenen.

1: Carsten Holt Clemmesen

Mellem det højtidelige og det imødekommende

Musikvideoklip som en del af prædikenen sætter gang i den visuelle aktivitet hos konfirmander og deres familier, som er gået i kirke for at opleve overgangen fra barn til ung. Det er deres egne ord, men i præstens mund. Det er deres fest, men i gudstjenestelige rammer.

Hvornår lykkes en konfirmationsgudstjeneste? Det spørgsmål kan besvares på mange måder og alt efter hvilke parametre, der måles på. Et gangbart svar er naturligvis, at der er gudstjeneste, når evangeliet forkyndes og det foregår, som ritualet foreskriver. Det er i sig selv en udfordring.

Men jeg er vel ikke den eneste for hvem netop konfirmationsgudstjenesten er én af de gudstjenester, hvor drømmene rækker videre. En drøm om en nærværende og levende gudstjeneste, hvor både konfirmander og forældre ikke er tilskuere, men deltagere. En drøm om en konfirmationsgudstjeneste, der balancerer mellem det højtidelige og det imødekommende. For når man først har set tårerne i øjenkrogene hos forældrene, ved man, at det her er et stort og højtideligt øjeblik, som ikke skal undergraves ved i en art påtaget imødekommenhed at tale til laveste fællesnævner.

Men samtidig ved jeg også, at både konfirmander og forældre har et ønske om at blive set og blive taget alvorligt og derfor har en forventning om at blive mødt i øjenhøjde.

Det er vanskeligt at få de to fænomener til at mødes – det højtidelige og det imødekommende – men det er ikke desto mindre udfordringen. Det er i det krydsfelt, konfirmationsgudstjenesten lever. Eller sagt på en anden måde: Der må både grædes og grines til en konfirmationsgudstjeneste.

Inddragelse

Hos os er konfirmanderne som i mange andre kirker med til at vælge salmer, men de bestemmer også, hvad vi samler ind til, de har ansvaret for forskellige bønner i gudstjenesten, de er tekstlæsere, og de har udsmykket kirken med de malerier, de i ugerne op til påske har lavet med udgangspunkt i påskefortællingen. Vi har også haft konfirmander, der har sunget en sang eller en salme. Det er deres gudstjeneste!

Talen er et kapitel for sig. Kan man overhøre konfirmander? Både ja og nej, vil jeg mene. Det er ualmindeligt svært at få en dialog i gang med et hold konfirmander, der sidder dér i midtergangen og er tydeligt beklemte ved situationen, men derfor kan de godt inddrages.

De skal mærke, at jeg som deres præst har tilbragt 8-9 måneder sammen med dem, at vi sammen har taget livtag med den kristne tro, og at vi i en vis forstand er kommet ind under huden på hinanden.

Jeg har haft hold, der har insisteret på næsten at sidde oven på hinanden for at kunne være ved det samme bord under den obligatoriske kop kakao til konfirmationsforberedelsen. Der har også været hold, der sad som kastet ud over hele sognegården. Begge dele kan være inspiration til konfirmationstalen.

Konfirmanderne laver i slutningen af forløbet en lille skiftlig evaluering af konfirmationsforberedelsen. Jeg har inspireret af Con Dios lært at spørge om, hvilke gode råd de vil give videre til næste års konfirmander. Det spørgsmål afføder mange både interessante og morsomme svar. Svar, der kan danne baggrund for konfirmationstalen. Og som der kan spørges videre til i talen til dem, og som der også kan etableres en lille samtale omkring.

Der kan laves en tale, hvor konfirmanderne ved at vælge mellem forskellige farvede kort også vælger et spørgsmål, som de skal svare på, eller hvor de

forskellige kort angiver et tema eller henviser til en fælles erfaring. En konfirmandlejr, en temadag, et besøg eller noget helt andet.

Før dette års konfirmander har den sungne udgave af velsignelsen fået en helt speciel plads, og de har på deres helt egen måde taget den til deres hjerte. Derfor vil den også få en særlig betydning, når der skal være konfirmation her i maj måned.

Øjenhøjde

Vi har tradition for, at begge kirkens præster medvirker ved konfirmationsgudstjenesterne. Det er ikke dine og mine konfirmander – det er vores. Det har en stor signalværdi og viser, at det her er noget, vi prioriterer. Vi deler gudstjenesten imellem os således, at den præst, der har haft hovedansvaret for det pågældende hold, selvfølgelig er den, der har konfirmationstalen og selve konfirmationshandlingen. Den anden præst får lov til at prædike.

Ud over afsættet i en evangeliefortælling vises også et videoklip på en storskærm umiddelbart inden prædikenen. Det kan være en musikvideo, som vi har valgt, eller efter en idé fra konfirmanderne selv. Vi har vist mange forskellige – for 2 år siden var det med OK Go, som har lavet en efterhånden legendarisk musikvideo, der begynder med dominobrikker, der vælter, og hvor det viser sig, at det hele er én stor Storm P-agtig konstruktion, hvor alt hænger sammen. Det kan blive til en prædiken om at hænge sammen, om at være involveret og om, at vi er en del af noget større.

Sidste år var det en af scenerne fra showet *Bibelen*, der i 2008 gik på Nørrebro Teater, og som nu kan erhverves på en dvd. I det klip, vi valgte at vise, er det Rune Klan, der gennemgår Jesu liv i et diagram med x- og y-akse, altså en tidslinje og en linje, der udtrykker kvaliteten. Scenen slutter med, at Jesus på skedag "...genopstår til evigt liv" og forsvinder oven ud af diagrammet. Og så må prædikenen forholde sig til spørgsmålet: Hvor blev han af, og hvor er han nu? For mig er de to videoklip et forsøg på at møde både konfirmander og forældre i øjenhøjde. Og sådan bliver det også opfattet. Samtidig bringer det en nerve ind i prædikenen, at den ud over at skulle udlægge en evangeliefortælling også skal forholde sig til et aktuelt og visuelt udtryk.

Det er hverken poppet eller popsmart, men det er at tage alvorligt, at en konfirmationsgudstjenestemenighed er en anden end en højmessemenighed.

Overdragelse

Min tidligere kollegapræst overværede for nogle år siden en katolsk konfirmationsgudstjeneste eller firmelse og kom hjem med en god idé. Vi havde indtil da grebet selve konfirmationshandlingen an på den sædvanlige måde med en gruppe af konfirmander omkring knæfaldet, hvorefter de efter tur blev konfirmeret. Og derefter var det så næste hold. Men det har vi ændret.

Konfirmationshandlingen foregår nu ved, at konfirmanderne enkeltvis kommer op til alteret sammen med den fadder, far eller mor, der i sin tid bar konfirmanden til dåb, og som lagde stemme det til det "ja", der blev sagt i forbindelse med dåben.

Under konfirmandtilspørgslen lægger den voksne sin hånd på konfirmandens skulder, mens der svares "ja" til at blive konfirmeret i den kristne tro, hvorefter konfirmanden knæler og modtager konfirmationsvelsignelsen.

Vi har oplevet, at både konfirmander og forældre har været meget glade for denne måde at gøre det på. Det opleves meget højtideligt, og den enkelte konfirmand får sit helt eget lille halve minut.

Det har karakter af en art overdragelse, og samtidig udtrykkes der rituelt eller symbolsk flere ting. Ikke mindst tydeliggøres sammenhængen mellem dåb og konfirmation. Det er de samme to mennesker, der nu er i kirke, men denne gang er barnet blevet så stort, at det kan overtage det "ja" til dåbens gave, som før blev sagt af en anden.

Derudover er det også en handling, der viser, at konfirmanden er på vej til at blive et ungt menneske, der skal til at stå på egne ben. Han eller hun følges op, overdrages/afleveres, svarer derefter selv, og overgangen fra barn til ung er markeret.

Det er et privilegium som præst hvert år i maj måned at se det ske for øjnene af én. Og hvor er det i grunden fantastisk, at den markering sker i en kirke. I den ramme, hvor der fortælles, at også et liv på egne ben er båret af en anden. Af den Gud, der i dåben lovede at bære helt ind i evigheden.

Carsten Holt Clemmesen, sognepræst ved Hasle Kirke, Aarhus: chcl@km.dk

2: Jeanette Capion

Learning by doing...

Konfirmationen og konfirmationsforberedelsen med fokus på det almene præstedømme og menighedsopbygning. Højmessen søndag kl. 10 skal bruges som det inddragende omdrejningspunkt før, under og efter konfirmationen.

Konfirmationsgudstjenesten bliver i dag oftest set som kulminationen på konfirmationsforberedelsen, hvor præsten har undervist konfirmanderne i den kristne tro.

Det er almindelig accepteret, at når først konfirmanderne er ude af døren, så ser vi dem ikke igen, før de skal giftes.

Jeg har dog valgt at se konfirmationsgudstjenesten ikke kun som kulmination på forberedelserne, men som en dør for den unge ind i en menighed, ind i et fællesskab, som den unge højst sandsynligt ikke har haft mange erfaringer med før tiden som konfirmand.

I dag, når konfirmanderne betræder konfirmandstuen, er der ingen tvivl om, at der over de sidste 20-30 år har været et stort videnstab og ikke mindst traditionstab. De fleste af dem har utrolig lidt viden om kristendommen, og praktisk talt ingen har et religiøst sprog eller en religiøs praksis med sig i bagagen. Til forældremøderne opdager man oftest, at forældrene har lige så lidt viden, om ikke mindre, fordi de er vokset op i en tid, hvor man ikke talte offentligt om religion.

Det er derfor min erfaring, at det ikke giver meget mening at undervise i Fader Vor, når de unge ikke engang kan bede, eller lære dem at slå op i salmebogen, når deres yndlingssalme er *Højt fra træets grønne top*.

Konfirmationen er ikke en afslutning, men et skridt på vejen

Undervisningen peger i alle aspekter hen på konfirmationsgudstjenesten, men også videre ud i livet for de unge som troende mennesker. De og deres forældre skal fra begyndelsen af have en fornemmelse af, at her er et fællesskab, som de også har et ansvar for. Jeg forsøger at hjælpe dem til en religiøs

praksis og et religiøst sprog, så den viden, de senere kan få enten i selve konfirmationsforberedelsen eller i livet, har betydning for dem.

Højmessen er det naturlige omdrejningspunkt, da det er her, kirkens liv er tydeligst, og fordi konfirmationen jo netop også er en højmesse. Desværre virker højmessen ofte fremmedgørende på mennesker, der ikke er vant til at komme i kirken. Vi bliver derfor nødt til at spørge os selv, om konfirmanderne lærer, hvad en højmesse er, og hvad det vil sige at være kirke, bare ved at dukke op ti gange og glo på en præst i en mærkelig kjole og synge nogle sange, som ikke umiddelbart har relevans for dem?

Konfirmanderne er præster

Jeg har derfor valgt en anden tilgang til indføring i højmessen, nemlig ved det begreb, der i dag kaldes *learning by doing*. Hvorfor? Fordi det giver modtagerne et medansvar – og det giver dem en naturlig interesse for, at det projekt, de arbejder med, skal lykkes. Det er også nemmere at lære at bruge en computer ved selv at sidde med den end ved at læse en manual først og så se andre arbejde med den. Derfor lader jeg hvert hold forberede en hel højmesse selv.

De vælger de salmer, vi skal synge – og nej, salmevalget bliver aldrig liturgisk korrekt, her er hverken Helligåndssalme eller nadversalme, men “Hil dig Frelser og forsoner” og “Op, al den ting” bliver ofte valgt over “Tak Gud og Måne og Sol”, fordi de unge véd, at mormor og morfar kommer i kirke den dag, og dem vil de gerne imponere, og det ligger dem på sinde, at alle kan synge med, da de af bitter erfaring ved, hvor kedeligt det kan være at sidde til en gudstjeneste, hvor man kender nul procent af salmerne. Derudover skriver de en prædiken over søndagens tekster, som de arbejder meget seriøst og indgående med i grupper og individuelt. I gruppen diskuterer de teksten og finder frem til et tema, der har relevans for dem. Individuelt skriver de hver især minimum en side om en hverdagsoplevelse, hvor temaet indgår, og hvad Gud mon har med det at gøre. De læser deres individuelle skrivelser op i gruppen – og jeg hjælper dem med at sætte det sammen til en sammenhængende prædiken.

De skriver også en salme og forsøger at rime, så godt de kan – og selv Brorson ville blive overrasket over, hvor fromme en flok drenge med bagvendt kasket og bukserne nede om knæene kan være.

De skriver kirkebønnen, så den for alvor bliver menighedens bøn. De øver og fordeler bønner og læsninger meget intenst – og til deres egen gudstjeneste gør jeg ikke andet end at indstifte nadver, for jeg har ca. 20 præster til at varetage alt fra uddeling af salmebøger til at prædike – og de gør det med stor alvor og ophøjethed. Bagefter er der nogle pavestolte forældre, som efter deres børns gudstjeneste oftere er at finde på kirkebænken, når deres børn alligevel skal af sted x antal gange inden selve den store dag.

Når tiden kommer for selve konfirmationen, øver vi den som så mange andre gør – men det er de samme salmer, som de selv valgte til deres egen gudstjeneste (forældrene kender dem og er nu trygge ved dem), vi synger deres egen salme og beder deres kirkebøn. Herefter lader jeg det stå frit for, om de vil læse bønner og tekster til selve konfirmationen – og ofte ender det med, at jeg kun står tilbage med talen/prædikenen til de unge og selve konfirmationen. Igen har jeg ikke blot en flok konfirmander, men en hel flok af præster. Efter konfirmationen kan de måske ikke sætte ord på, hvad det almene præstedømme vil sige, men de har en klar fornemmelse af, hvad det er. De har så at sige levet det ud.

Dåbslyset bæres ind og ud

Desuden bærer de i indgangsprocessionen hver deres dåbslys ind, som har været udgangspunktet i undervisning om dåben. Der står de så i flok og rad om døbefonten, hvor de stiller deres lys, inden de går ned og sætter sig hos deres familie. Efter endt konfirmation bærer de det ud igen, så det bliver tydeliggjort, at fokus er deres dåb.

Enhver, der har haft med konfirmander eller dåbsforældre at gøre, ved, at fokus for dem ligger på deres eget ja og ikke på Guds – ligegyldigt hvor meget vi præster så råber op om det modsatte. Ved at bringe dåbslyset i spil, kommer dåben fysisk med i deres handling. Konfirmationsgudstjenestens dåbsteologi bliver hermed en tegnhandling og ikke et eller andet dogme, som vi præster forgæves forsøger at hive ned over dem.

Ved at inddrage konfirmanderne i deres egen konfirmationsgudstjeneste, forstået som en højmesse, bliver den gjort til deres – og den er ikke længere et fremmed og mærkeligt fænomen, som de ikke ved, hvad de skal stille op med. De kender hvert eneste led, de ved, hvordan man beder og hvordan man synger en salme, så det giver mening for dem – og ikke mindst har de fornemmel-

sen for det almene præstedømme, og at det er hele menighedens ansvar at få gudstjenesten til at fungere. De er en del af et fællesskab – de døbtes fællesskab.

Og hvad så, når de så er konfirmeret?

Året efter inviterer jeg nogle af de foregående års konfirmander til at deltage i begyndergudstjenesten for de nye hold konfirmander. Året efter igen, når de er blevet 9. klasser, hjælper de mig med at stå for juleafslutningen for skolens overbase – og det er nogle ikke helt uefne teologer, som der står på trinnet til at skulle i gymnasiet. En eller to af hver årgang kommer herefter i kirke et par gange om året, fordi højmessens er blevet et sted, hvor de finder ro og føler sig hjemme.

Om det er den korrekte, dogmatiske, trinitariske Gud, de tror på, tør jeg ikke sige, men de har fået fornemmelsen for en religiøs praksis og en nysgerighed og åbenhed over for deres tro og over for kirken. Det er for mig heller ikke altafgørende, om de tror ”rigtigt”, da min egen tro hele tiden har udviklet sig og aldrig har stået stille – som 15-årig troede jeg på Faderen og Ånden, men ikke på, at sønnen var Guds. Jeg er dybt taknemmelig for, at der alligevel var plads til mig og min tro i kirken, for ad åre er det nu altafgørende for min tro, at sønnen er Guds. Så for min skyld skal de ikke tvinges til at definere og forklare, hvad de tror – bare de tror.

Konfirmanderne står på tærsklen mellem barndom og voksenliv. Legen og oplevelsen hører barnet til. Erkendelse og forstand hører den voksne til. Begge dele skal der være plads til i konfirmationsforberedelsen, men når alt kommer til alt, er det som bekendt som barnet, at vi skal tage imod troen for at kunne se Guds rige iblandt os.

Kaspers kirkebøn (2007)

Kære Gud!

Hjælp os, så vi ikke falder over livets goder og vores egne meninger.

Vi må stå fast, så vi ikke bliver væk fra hinanden,

Vi må hjælpe hinanden, til vi dør, for vi har kun os selv og Gud.

Vi vil helst ikke begå fejl og fristes til at gøre ondt mod andre, fordi vi tror,
vi er bedre end andre.

Lad os vide, at du er med os livet igennem.

Uanset, hvordan det går, er du med os, ikke?
Tilgiv os, når vi glemmer, at kærlighed er vigtigere end muskler og magt.
Vi be'r for guds hus (kirken) og menigheden.
Hjælp de syge, både dyr og mennesker.
Befri os fra krig og ufred.
Hjælp alle, som på alle måder har det ondt,
og hjælp alle der har magt til at bestemme over andre, så de gør det
ordentligt. Amen

7. A's salme (2009) Mel: Op, al den ting!

1 Kære Gud, du gør mig glad,
når dine blomster springer
ud i flor og ved du hvad,
du giver livet vinger.

4 Vi siger nej til djævelen
og alt det onde i verden,
til krig og mord og mobberi,
og til tortur og smerten.

2 Sol, blomster, fugle, fisk og jord,
du har det hele givet,
det' op til os at bruge det,
i kærlighed til livet.

5 Vi siger ja til kærlighed,
og ja til Jesus og dåben,
og glædes ved alt det vi kan,
når Gud han giver os nåden.

3 O' gode Gud vi takker dig,
for hvad du gav mig i dåben,
og for du altid hjælper mig
og gir mig mod, tro og håbet.

6 Jeg er stolt af min værdighed,
og jeg fandt hjertegløden,
og glædes ved at kærlighed
er stærkere end døden.

Jaminas prædiken (2010)

Sidste år tog jeg nogle konfirmander med til digtoplæsning med Claus Høx-
bro. En af pigerne skrev denne prædiken over et af hans digte.

Jeg elsker dig for evigt – eller så længe lager haves

”Jeg elsker dig for evigt”. Hvad vil det egentlig sige?

Er det egentlig ikke umuligt at elske for evigt?

Stopper man ikke på et eller andet tidspunkt med at elske den anden?
Hvor meget kærlighed har vi mennesker egentlig at give af?

For nogle år siden fik vi et plejebarn, Rikke hedder hun, hjemme hos mig. Jeg havde indtil der været enebarn – så jeg syntes, det var mega irriterende, at hun fik så meget opmærksomhed. Jeg kunne slet ikke forstå, hvorfor hun skulle bo hos mig. Hvorfor hun skulle bo hos MIN familie. Det undrede min mor sig ret meget over. Hun kunne ikke forstå, hvorfor jeg var så irriteret. Hun kunne ikke forstå, hvorfor jeg ikke bare kunne elske min nye lillesøster og gi' hende en masse kærlighed. Mit liv havde jo altid været fuld af omsorg og kærlighed – og her var så den her lille bitte pige, der havde haft det så hårdt i de 7 måneder, hun havde levet indtil videre. Og ja, hvorfor kunne jeg ikke bare det? Havde jeg ikke noget kærlighed på lager? Var mit lager tomt? Havde jeg skrabet det helt ned til bunden, så der ikke var mere at gi' af? Men nej, det kunne jo ikke være tilfældet. Jeg elskede jo både mine forældre og mine venner – så kærlighed havde jeg på lager. Men hvad kunne det så være? Det med at elske et andet menneske kan være svært – især når det er et menneske, som man ikke rigtig kender. Måske er det med kærlighed noget, man skal lære. Og det er vel det, vi har Gud til.

Alle teksterne i biblen handler om at lære os mennesker at elske lidt mere – handler om at sætte pris på kærligheden samtidig med, at vi giver den væk.

Man skal lige lære, at at penge og kærlighed ikke fungerer på samme måde. Gi'r jeg alle mine penge væk, har jeg ikke flere tilbage til mig selv. Med kærlighed er det lige modsat. Jo mere kærlighed, jeg gi'r, jo mere får jeg. Jo mere, jeg elsker, jo mere kærlighed har jeg at gi' af. Det med at få en plejelillesøster er nok det bedste, der nogensinde er sket for mig. Det viste sig, at jeg også havde kærlighed nok på lager til hende. Guds lager må være enormt med alle mennesker, han skal elske. Måske har vi alle et lager lige så stort som Guds – men det handler måske bare om at turde gi' af det, at turde tro. Måske kan vi faktisk lære det – altså det med at elske for evigt. Det håber og tror jeg, at vi kan. Amen

Jeanette Capion, sognepræst ved Kongsted Kirke, Rønnede: jca@km.dk

3: Morten Miland Samuelsen

Konfirmationsdagen – på gyngende grund

Konfirmationsgudstjenesten hviler solidt på gyngende grund. Alle mulige aktører har en mening om, hvad der skal ske – om hvad det i det hele taget er, der sker! Derfor må den tilrettelægges med let hånd og stor empati over for alle involverede.

Præsten vil gerne forkynde om, hvordan Gud bekræfter dåbspagten. Familien tror, at kirken vil have de unge til at bekræfte dåbspagten. Onkel Theodor vil have nogle gode billeder, før man kan slippe hjem til maden. Tante Agathe vil opleve sit gudbarn som en yndig ung engel. Konfirmand Børge synes både slips og sko strammer og kan ikke fordrage, at nogen ser på ham. Konfirmand Inge er ved at dåne af skræk over, om folk mon vil synes, at hun ser rigtig smuk og slank ud. Far og mor er fuldstændig fortumlede af al logistikken og spekulerer febrilsk på, om diner transportable kan finde festlokalet, og om de har købt drikkevarer nok.

Med sådan et virvar af konfliktende forventninger er det et Guds under, når vi kan gå glade hjem alle sammen. Her er et par af de erfaringer, vi har gjort os i Haraldskirken, Høje Gladsaxes EGEN kirke.

Vores konfirmationsgudstjeneste

Vi arbejder med at gøre konfirmationsdagen til det ultimative højdepunkt og den logiske finale på konfirmandtiden – ligesom en melodi fører hen mod den afsluttende kadence for at slutte på grundtoneakkorden.

Fra nytår står der hver torsdag eftermiddag en nedtælling på tavlen: ”14.-sidste gang før konfirmationen!” Vi arbejder med aktiv gudstjenestedeltagelse, så alle ved i god tid, at det er *vores* gudstjeneste, som vi laver sammen.

På konfirmationsdagen er det konfirmander, der læser ind- og udgangsbøn, læser den første bibellæsning og deler brød ud ved nadveren – enkelte år har de oven i købet spillet med et band eller skrevet kirkebønnen. Hvis en er genert, kan to venner gå sammen frem til mikrofonen og læse i kor eller skiftevis – så er man ikke alene.

Grib ideerne – lav fx en velsignelsesdans!

Præsten skal være klar til at gribe og vejlede de gode ideer, der kommer fra de unge. Eksempel: Et konfirmandhold var kommet til at holde meget af Hans Holms melodi til Velsignelsen (sangbogen Puls nr. 197). På det hold var der en del dansere og gymnaster, og vi fandt sammen frem til følgende: Efter takkekollekten gik præsten frem i kordøren for at lyse velsignelsen, og så løb konfirmanderne frem og stod på begge sider af ham (koret er meget bredt), alle tog hinanden i hænderne og løftede dem, og så lyste vi velsignelsen sammen. Derpå gik præsten til klaveret, drengene blev forsangere, pigerne tog solbriller på og dansede en dans over Velsignessangen, fuld af respekt, liv og rytme. Stående bifald. Vi havde fået velsignelsen fra Gud, og vi gav den videre til familie og menighed.

Tilskuere frabedes – alle er medvirkende

Mange af konfirmationsgæsterne (især mænd) har det med at opføre sig som tilskuere. Det forsøger vi at bryde på mange små måder. Fx siger præsten inden indgangsbønnen altid ”Godmorgen!” (aldrig velkommen) og venter, til menigheden har svaret fuldtønde tilbage med ”Godmorgen!” (opstandelseshilsen fra Matt 28,9).

Ved vores gamle forældres runde fødselsdag kan vi godt stå ved døren og sige: ”Velkommen i min fars hus.” Så vi beder alle om at vende sig om til dem bagved, give hånd og sige: ”Velkommen i min Fars hus!”

Salmer med omkvæd er en stor hjælp – især hvis man kan indøve omkvædet, inden klokkerne ringer. Hvis konfirmanderne har en yndlings-kanon (fx ”Jeg er med jer alle dage” – 929 i 94-tillægget), er det udmærket muligt at få hele menigheden til at synge med på en trestemmig kanon.

Afgangsprojektet – vel har vi da lært noget!

Vi bruger ikke overhøring. Det er en forældet pædagogisk metode. Til gengæld bruger vi den moderne pædagogiske metode med et *afgangsprojekt*.

De sidste fire gange før konfirmationen arbejder konfirmanderne i 2-4 mands grupper med projekter, der skal udtrykke, hvad de har lært. Konfirmandmaterialet ”At sætte ord på hvad jeg tror på” har en dygtig og detaljeret vejledning i projektarbejde, men man kan også lære meget af konfirmandernes lærere. De elsker at blive spurgt til råds.

Alle projekter munder ud i et produkt, som præsenteres ved en festaften ti dage før konfirmationen med gudstjeneste, middag og projektfremlæggelser. Produkterne hænges op i kirken på konfirmationsdagen. Talerne til konfirmanderne bliver herefter nemt præget af produkterne og projektarbejdet. Det ligger lige for at udpege et maleri, en fotoserie eller en plakat og spørge, hvem der har lavet det. Så markerer konfirmanderne, og de, der har lyst, kan blive spurgt om små detaljer (husk at aftale det med dem på forhånd – Lise skal ikke ligge søvnløs hele ugen før, fordi hun ikke tør sige noget).

Ja tak!

Konfirmationsritualet er fuldt af små og store valgmuligheder. Også her er det vigtigt at vælge ud fra en inkluderende og partcipatorisk overvejelse. Derfor tager vi forbønnen for konfirmanderne frem, hver eneste gang forældrene er samlet, og beder den højt sammen. På konfirmationsdagen læser konfirmandernes støttepædagog for, men alle i kirken har teksten foran sig og ventes at læse højt med.

Efter en fælles trosbekendelse for hele menigheden kommer tilspørgslen. Jeg argumenterer tidligt for at bruge tilspørgslen ”Vil du konfirmeres i den kristne tro?” Den er formuleret så åbent, at den enkelte konfirmand kan lægge så meget eller lidt i den, hun vil. Mulige forståelser rækker fra ”Ja, vel vil jeg konfirmeres, det er derfor, jeg står her!” til ”Ja, den kristne tro er det, jeg vil bygge mit liv på, og jeg beder Gud om at styrke og stadfæste den!” Lad konfirmanderne arbejde med, hvad de hver især lægger i formuleringen. Hver skriver i sin logbog en sætning, der udbygger og forklarer, hvad *mit* ja står for. Men derfor kan det stadig ske, at den blide og venlige dreng helt forfjamsket svarer ”Ja tak!”

Mit konfirmationsord

Da konfirmandarbejdet var nyt for mig, tog det lang tid og store overvejelser at vælge ’det helt rigtige’ konfirmationsord til den enkelte konfirmand. Men efterhånden som teenagere er blevet mere og mere selvstændige og identitetsbyggende, er ønsket kommet om selv at vælge sit ord. På væggen i konfirmandernes pauserum bag bordfodboldbordet hænger en stor plakat med mange skriftord, der kan bruges som konfirmandord. På lystændingsstedet i kirkerummet står ’bibelkrukken’ med ’mannakorn’, små sedler med skriftord fra Salmebogens samling af ”Bibelord til opmuntring og trøst”, hvor man til en-

hver tid kan trække et. I månederne fra nytår til konfirmation trækker vi et ord fra krukken, hver gang vi holder andagt, og præsten lægger op til en kort samtale om, hvad der kan gemme sig af betydning i det. Senest ved generalprøven fortæller konfirmanden, hvad han har valgt – og det er helt fint, hvis to har valgt det samme. Sikkerhedsventilen til den ubeslutsomme konfirmand: ”Morten, vil du vælge et til mig?” Det vil præsten godt, men jeg prøver sammen med konfirmanden at finde to-tre stykker, jeg skal vælge imellem.

Det føles godt at kunne følge konfirmationsvelsignelsen med ordene: ”Og det bibelord, du har valgt, er...” Det fører til samtaler siden, både ved festen og i familien sidenhen. Konfirmationsord, der er valgt på denne måde, dukker senere op som forslag til talen ved bryllup og begravelser i familien.

Vi er Jesu Kristi legeme

Nu har vi ikke flere hundrede konfirmander, men vi holder alligevel flere konfirmationsgudstjenester, sådan at der ikke er behov for at begrænse hvor mange gæster, den enkelte må have med i kirke. Konfirmationen er sådan en fest, at vi ikke vil undvære festmåltidet – men sølvbægre til 350 er der altså ikke!

Derfor uddeles nadveren *per intinctionem*... ”dyppenadver” efter mønster fra de store FDF- og spejderlejre. Præsten og en konfirmand står på kortrappen med kalk og disk, og folk bevæger sig i kø frem og får brødet, hvorpå de går videre til præsten og dypper det i vinen (eller får en velsignelse, hvis man ikke er til vin). Op mod tre fjerdedele af en konfirmationsmenighed går nu til alters og får således ikke bare Jesu Kristi legeme og blod, men bekender også med fødderne, at vi er Jesu Kristi legeme og hinandens lemmer.

Der er som regel flere konfirmander, der gerne vil dele brød ud – så skifter man bare efter de første hundrede altergæster. Med en række af små initiativer kan det lykkes at holde en konfirmationshøjmesse, hvor alle bliver revet med i en forkyndelse med ord og handling, hvor det er meget svært at forblive tilskuer, og hvor de unge fremstår som et ansvarligt fællesskab af selvstændige individer godt på vej til at få tro, håb og kærlighed som en del af deres liv. Når processionen forlader kirken, nynner jeg for mig selv på omkvædet fra DDS 1: ”Så liflig lege vi for vor Herre!”

Morten Miland Samuelson, sognepræst, ph.d. ved Haraldskirken, Gladsaxe:
sognepraest@haraldskirke.dk

Konfirmationstaler

Tale og liturgi v. Esben Thusgård

Som det fremgår af oversigten på side 76, står prædikenen alene, altså uden særlig tale til konfirmanderne.

Evangelielæsning: Luk 19,1-10

Øje på mig selv

En dag havde jeg en virkelig stærk oplevelse. Jeg stod helt uforberedt foran spejlet, som jeg har gjort tusindvis af gange, og opdagede mig selv. Jeg fik altså øje på mig selv.

I det store hele var der vel ikke sket noget nyt den dag eller i dagene, der gik forud. Det, der skete, var, at jeg for første gang oplevede sådan rigtig at få øje på, hvem det var, jeg havde foran mig.

De fleste kan sikkert godt huske, at de har oplevet noget lignende. Måske var det i morges, det skete, da håret ikke ville, som det skulle. Andre har måske glemt øjeblikket for længe siden, fordi chokket over at få øje på sig selv var lige lovlig stort.

Jeg tænker på det øjeblik, hvor man siger til sig selv: "Hvordan er det da, du ser ud? Det kan da ikke være rigtigt!" Øjnene glider videre over spejlet. Måske nedad, for det er ligesom første gang, jeg har fået øje på mig selv.

En dag er jeg helt bestemt for tyk, en anden dag for tynd. Hvad mon de andre tænker, og hvad med de voksne, der sjældent forstår ret meget af, hvad der foregår?

Sådan kan man stå der foran spejlet og få øje på alskens mangler og elendigheder, og man er ikke rigtig tilfreds med sig selv.

Som årene går, finder de fleste af os ud af, at vores udseende er der ikke så meget at gøre ved. Det kan da godt være, jeg ikke stod forrest i køen, dengang

der blev delt næser og ører ud. Men, tænker jeg: Er der ikke noget at gøre ved det, kan jeg måske komme til at slappe lidt af og lære at leve med, at jeg er, som jeg er.

Når jeg kan det, ja, så viser det sig, at det vigtigste ikke er, hvordan jeg ser ud, men om jeg hører hjemme et sted.

Adam og Eva

En morgen på vej videre fra spejlet, tænkte jeg: Det minder lidt om Adam og Eva. De to, der ved tidernes morgen havde fået øje på frugten. Frugten, de ikke måtte spise af. Men netop derfor blev den, som dagen gik, desto mere fristende.

De to gjorde, som milliarder af andre mennesker, det, de ikke måtte for far.

De fik øje på frugten, spiste af den. De fik øje på sig selv, så på hinanden.

Så tænkte de på ham, der havde sagt, de ikke måtte. Senere på at skjule det ved sig selv, de var flove over. Det var ikke så lidt.

De dækkede det så godt de kunne med blade. Det var, hvad de kunne finde. Så skjulte de sig for deres far. Og ingenting blev igen, som det var.

En gang var de to uskyldige børn, der legede i haven, ubekymrede og nøgne som alle andre børn på en varm dag, og pludselig en dag fik de øje på sig selv og hinanden. Som så de sig selv i spejlet for alvor for første gang.

Engang havde de to leget og alt var enkelt. Nu var det med ét meget mere bøvlet og kompliceret end nogensinde, og havde der i haven været en hel klasse af venner og veninder, ville historien have været til at genkende.

Det værste ved fortællingen, som vi måske også genkender fra os selv, er, at møder man først én gang usikkerheden i sig selv, så sår det en mærkelig evne i os til at se fejlene, ikke alene hos os selv, men også hos den anden.

Det er ligesom om, den andens fejl vokser, når vi bliver usikre. Når vi bliver usikre på os selv, får vi desto vanskeligere ved at tolerere andres mærkværdigheder: Deres anderledes hår, den tro, der er forskellig fra vores, det, der er os fremmed.

Det er synd for Eva, for når Adam herefter giver hende skylden for det hele, er den jo ikke mindre hans af den grund. Eva er nu ikke meget bedre. For sådan er det vist desværre fat med os. Bliver vi usikre på os selv, må det være de andre, den er gal med.

Ifølge fortællingen om Adam og Eva og syndefaldet sender Gud dem ud af haven. Det har han haft mange grunde til. Men der er nok ikke den store tvivl om, at han ikke ville høre mere på beskyldningerne om, at det i sidste ende var hans skyld.

Bønnerne

Konfirmanderne har i år været med til at skrive den bøn, der har sin plads efter prædikenen. Den kommer vi til senere.

Det var jeres ord, bønner, som satte mig i gang med prædikenen til i dag. For på mange måder sidder I, med mange af os andre, og kender til, hvordan Adam og Eva havde det.

Hør bare her, hvad nogle af jer har skrevet:

Hjælp os, Gud, med at finde os selv.

Hjælp os, så vi ikke bliver væk for os selv og andre.

Andre har skrevet:

Hjælp os, så vi ikke farer vild i livets labyrint.

Når I kan skrive sådan, er det så ikke netop fordi I som mange af os andre har oplevet det samme, at livet er smukt, men i hvert fald også bøvlet og kompliceret. Vi kan let fare vild i livet med hinanden.

Jeg tænker Adam og Eva har bedt til Gud med lignende bønner, og mange andre efter dem har gjort det samme.

Det fantastiske er, og det er derfor vi er her i kirken, at vores Gud i himmelen ikke er en sur gammel mand, men vi har lært at kende ham som en kærlig far, der sendte sin søn, for at vi ikke skulle fare vild i livet.

Til konfirmation hos Zakæus

Se nu bare fortællingen, jeg læste tidligere. Den om den lille grimme mand Zakæus, som ingen kunne lide.

Han var blevet romernes skatteopkræver, og dengang, som i dag, har ingen rigtig brudt sig særligt om skattefolk.

Meget kunne man sige om Zakæus og situationen i byen, men i dag vil jeg nøjes med at beskrive ham som en mand, der var faret vild i sit liv. Om det var hans egen skyld eller det var byens skyld, det er sådan set lige meget. Ingen tålte ham og han tålte ingen.

Som sendt fra himlen kom Jesus til byen og i stedet for at tage på besøg hos de pæne og ordentlige, kaldte Jesus af alle på Zakæus: "Kom ned, Zakæus. I dag spiser jeg hos dig".

Zakæus strøg ned fra træet og tog hjem og forberedte en 3-retters menu med is til dessert. Hvem ved, måske blev der også til et glas vin, en tale og en sang?

Det er nu også lige meget, for vigtigst i fortællingen er, at Jesus kalder på de, der er faret vild i deres liv. Han giver dem en plads hos sig. Han siger, at de er gode nok, bekræfter for dem. Eller skulle vi i dagens anledning sige, at Jesus konfirmerer Zakæus, siger: "Det kan godt være, at du er faret vild i dit liv, men du har en plads her i livet".

Den dag slog det helt klik for Zakæus, fortælles det. Efter festmiddagen gav han sine penge tilbage til de, han havde taget dem fra. Han fandt retning i sit liv.

For det vigtigste er ikke, hvordan man ser ud, eller hvor mange penge man får, men at man hører hjemme et sted. Og det gjorde Zakæus nu.

Det er, hvad mange af os oplever her søndag efter søndag. Det er godt at komme i kirke og fornemme, at vi hører hjemme et sted, hvor vi er taget imod som dem, vi er, uanset om vi er gode til et eller andet, ser mere eller mindre godt ud, eller hvad ved jeg. Gud tåler os.

Skulle det ikke give os mod til at tåle andre, tolererer, at andre ikke er som os? Tåle det, der er os fremmed. Se på det som en rigdom og ikke et problem.

Den store forskel, som I bekræftes i i dag, er, at Gud kalder os ud til et liv i frihed og åbenhed, hvor han anerkender os, som vi er.

Bekræftelsen

Nu havde jeg egentlig bestemt, at jeg nøjes med at være præst i dag, og holde her. Men jeg faldt for fristelsen til at sige lidt mere.

I det forgangne år er jeg igen, som så mange gange før, blevet spurgt af opvakte konfirmander: "Årh hvad! Er den historie med Adam og Eva specielt

street? Den kan ligesom ikke forklare verdens oprindelse som naturvidenskab kan. Vel?"

Nej, det kan den ikke.

Men hvis en og anden efter et år, hvor vi har mødtes hver tirsdag morgen eller efter i dag kan se, at fortællingen om Adam og Eva ikke så meget handler om, hvordan verden blev til, men om hvordan du og jeg blev til, den dag vi fik øje på os selv og de andre, så er vi alle nået et stykke videre.

De bibelske fortællinger handler nemlig først og sidst om os. Om hvordan vores verden bliver til, hvordan den kan gå i stykker for os, og hvordan der er en magt i verden, der vil konfirmere os, bekræfte, at vi er, som vi skal være.

Én, der før eller siden vil fuldende sit værk.

Lovprisning

Lov og tak og evig ære være dig vor Gud, Fader, søn og Helligånd, du, som var, er og bliver én sand treenig Gud, højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed.

Herre, vor Gud. Vi takker dig, fordi vi er til. Vi takker dig for vor by, vort land, for verden og dens mangfoldighed. Hjælp os med at finde os selv. Hjælp os, så vi ikke bliver væk for os selv og andre. Hjælp os, så vi ikke farer vild i livets labyrint. Lær os at acceptere hinanden, og hjælp os med at finde meningen med livet. Få os til at gå den lyse vej, og hjælp os med at tage de rigtige beslutninger. Tilgiv os, når vi går vore egne veje. Tak, fordi vi hver gang, vi mærker modvind, ved, at du er med os, at du ikke slipper os. I Jesus Kristus har vi lært dig at kende. Som han er, er du.

Gud Helligånd, vi takker dig, at vi må tro, at du er os nær, når det onde rammer os. Vi beder dig, velsign dem vi holder af, og vi beder for dem, ingen andre beder for eller tænker på. Lad os og alle andre opleve, at din kærlighed giver grund til at leve.

Vær med os i dag ved vores konfirmation, og giv os troen på, at du er med os alle dage, indtil verdens ende.

Amen

Konfirmationstaler

Gudstjenestens forløb:

Klokkeringning + 3x3 bedeslag

Præludium

Indgangsbøn

Første salme

Hilsen

Bøn

Bibellæsning

Anden salme

Evangelielæsning

Prædiken

Tredje salme

Konfirmanderne går til knæfaldet

Konfirmation:

– Forbøn for konfirmanderne

– Trosbekendelse synges af alle i kirken

– Tilspørgsel, forældre og evt. familie/faddere rejser sig

– Velsignelse

– Fadervor siges af alle i kirken

Konfirmanderne går ned og sætter sig.

Fjerde salme

Bøn

Velsignelse

Femte salme

Udgangsbøn

Postludium

(Salmevalg 725, 218, 331, 192 og 754).

Esben Thusgård, sognepræst, Risskov

E-mail: etk@km.dk

Liturgi og tale v. Hanne Davidsen

Konfirmationsgudstjenesten i Mårslet er bygget op således, at alt fra begyndelse til slut drejer sig om konfirmation. Vi ser altså bort fra den pågældende søndags tekster. Alle kirkegængerne den dag har relation til en af konfirmanderne. Gudstjenestens grundform er den traditionelle højmesse, dog er der ikke altergang. Undertiden optræder konfirmanderne med en sang, og der er ofte en solo ved kirkesangeren. Der holdes kun én tale/prædiken over en frit valgt tekst, og der knyttes altid til ved dåben. Talen forsøger at inkludere både konfirmander og pårørende.

Selve konfirmationsritualet består af følgende elementer:

- navnsnævnelse
- tilspørgsel (præsten spørger: “Vil du konfirmeres i den kristne tro?”)
- konfirmanden svarer: “Ja”
- håndslag (præst: “Så giv mig din hånd derpå”. Præst og konfirmand giver hinanden hånden)
- konfirmationsvelsignelse (konfirmanden knæler og præsten lægger sin hånd på konfirmandens hoved og fremsiger velsignelsen)
- konfirmationsord (præsten siger et personligt konfirmationsord – et kort citat fra Det Gamle eller Det Nye Testamente).

Godt taget eller godtager!

I kender alle *Jokeren* – ham den høje flotte fyr med de hårdtslående tekster og den rappende musik. Ham, der ikke taler det helt pæne sprog, men gerne vil provokere. Jeg læste forleden et interview med ham, hvor han for mig meget overraskende bekendte, at han forstod sig selv som kristen, var protestant, luthersk kristen og medlem af folkekirken. Han fortalte, at han havde været igennem mange ting og været langt nede og ude, og at det i de perioder af hans liv havde været livsnødvendigt med en kristen tro for at kunne vende tilbage til livet igen. Sådan sagde den ellers ret hårde banan. Han mente, at ker-

nebudskabet i kristendommen var kærlighed og tilgivelse. Så mere rå er han så heller ikke, når det kommer til stykket, sådan bag facaden. Nå, men det fik mig så til at interessere mig lidt mere for ham, og jeg faldt så over hans hit 'Godt taget.'

I den tekst appellerer han til, at man som ung skal gribe livet, hanke op i sig selv, gå ud af sit skjul og tage kampen op. Han gør sig ingen illusioner: Livet er en kamp for at få plads og status, og man må selv *tage* plads, man får intet givet. Så ryd dine modstandere af banen, få venner, der følger dig. Du er dig selv nærmest, du må give dig selv respekt: Stig på toget, ud på dansegulvet, tag pigen, lad ikke samvittigheden hæmme dig. Sådan messer han derudaf for ligesom at tale og mane en selvtillid frem i krop og sjæl. Rytmen dunker derudaf, og man opfordres til selvtilfreds at klappe sig selv på skulderen. Ret ryggen, du er bare sej, tag livet til dig og klap dig selv på skulderen, du skylder ikke nogen noget, synes at være budskabet. Tag for dig af retterne. Godt taget!

Når han rapper sådan og gør sig så hård og uindtagelig, kan det hænge sammen med, at han ikke har kendt til det at være godtaget, altså anerkendt og elsket. Han har været pisket til selv at komme op og komme frem. Ingen har bakket ham op. En sådan baggrund kan gøre en enten meget aggressiv eller meget selvdestruktiv. Når han fandt trøst i kristendommen, var det vel, fordi han dér endelig fik at vide, at han var godtaget – ikke fordi han havde markeret sig, gjort noget fedt, indtaget en statusgivende position i gruppen, men fordi han havde *fået* noget, havde modtaget noget, nemlig Guds velsignelse. Det gav ham ro en stund og mod til at tage livtag med tilværelsen igen.

Det, jeg vil sige til jer konfirmander og alle jer andre også, er, at det afgørende er *ikke*, at vi i overmod og selvovervurdering mander os op til at klappe os selv på skulderen. Det, vi virkelig lever af, er, at der er en anden, der klapper os på skulderen og siger: Du er god nok. Prøv lige nu at klappe jer selv på skulderen. En lidt tom fornemmelse, ikke, lidt pinligt. Sammenlign så dén oplevelse med den, I får om ca. en halv time, når vi kommer ud af kirken. Da får I ikke bare et skulderklap, men mange kærlige knus og kærlige blikke. Det er dét, der varmer hjertet, det er dét, vi ikke kan leve foruden: At blive set og respekteret og elsket af et andet menneske, af sine forældre, af sin mand, kone, kæreste. At vide, at vennen eller veninden holder af en – det er dét, der er det afgørende – meget mere vigtigt end penge, status, magt, berømmelse eller hvad man nu kunne gå og drømme om.

Det vigtigste er altså, at der er nogen andre, der klapper én på skulderen og giver én et anerkendende håndtryk og blik, der siger: Du er god nok, du er godtaget. Jokeren siger, at I skal tage livet til jer. Det er sandt, men I skal også give liv til andre. I skal ikke bare *tage* de andres plads. I skal også *give* andre plads. For I er ikke alene i verden, der skal være plads til alle – også dem, vi måske ikke bryder os så meget om. I skal give, fordi I selv har fået meget givet.

Det begyndte, da I blev født, fra første øjeblik fik I jeres mors og fars kærlighed og omsorg, og det fortsatte, da I blev båret op til døbefonten. Dér fik I ikke et klap på skulderen, men præsten lagde sin hånd på jeres hoved, og I fik intet mindre end Guds velsignelse, Hans kærtegn og tilsagn om, at I er godtaget, sådan som I er. I dag skal I konfirmeres, og igen vil præsten lægge sin hånd på jeres hoved. I bliver da mindet om, at Gud har antaget jer som sine børn i dåben, og at denne velsignelse stadig står ved magt. Det nye i dag i forhold til dåbsdagen er så, at I i dag skal give hånd som tegn på, at I gerne vil modtage denne anerkendelse og velsignelse. Jeres bekræftende ja, jeres håndtryk og knælen er en synlig tilkendegivelse af, at I indrømmer jeres afhængighed af Gud og menneskers kærlighed og at I med glæde og taknemmelighed tager imod godtagelse. Det er der ikke noget fejt eller pinligt eller ydmygende i, tværtimod, det er meget stort, og det er meget ærligt og et tegn på modenhed. Godt nok er der mange voksne, som kvier sig ved at indrømme denne afhængighed og må betale dyrt for at få denne indsigt senere i livet. Men i dag bøjer vi os alle for sandheden i denne afhængighed. Vi lever alle af de velsignelser, Gud skænker os: Livet at leve, hinanden at elske og beskytte og endelig Guds tilgivelse og en ny begyndelse, når der går kludder i vort liv. Når det kommer til stykket, er det Guds skulderklap, der gør, at vi selv på de værste dage er nysgerrige efter i morgen.

Sidste år var der en konfirmand, der efter konfirmationsgudstjenesten udbrød: Puha, nu er det værste overstået. Det forstår jeg godt, for det er en uvant situation sådan at lade Gud være centrum i ens liv en hel time. Men tager vi konfirmanden på ordet, så vil jeg sige, at i dag er det sådan, at det værste er det bedste. God rejse ud i livet.

Amen!

Hanne Davidsen, sognepræst, Mårslet
E-mail: hda@km.dk

Redaktion

Ulla Morre Bidstrup
E-mail: umb@km.dk

Annette Molin Brautsch
E-mail: amsc@km.dk

Christine Tind Johannessen-Henry
E-mail: cjh@teol.ku.dk

Kirstine Helboe Johansen
E-mail: kp@teo.au.dk

Hans Vium Mikkelsen
E-mail: hvm@km.dk

Marie Vejrup Nielsen
E-mail: mvn@teo.au.dk

Kåre Egholm Pedersen
E-mail: kep@km.dk

Jesper Stange
E-mail: jst@km.dk

Eskil Simmelsgaard Dickmeiss
E-mail: esdi@km.dk

Carsten Holt Clemmesen
E-mail: chcl@km.dk

Henrik Jørgensen
E-mail: henjomal@hotmail.com

Henrik Brandt-Pedersen, RPC
E-mail: henrik@anis.dk

Kritisk forum for praktisk teologi, 127
32. årgang udgives af redaktionen i
samarbejde med Forlaget ANIS.
Udgives med støtte af Kulturmini-
steriets bevilling til almenkulturelle
tidsskrifter.

Ansvarshavende redaktører for nr. 127:
Konfirmationsgudstjenesten
Ulla Morre Bidstrup, Annette Molin
Brautch og Lars Nymark

ISSN 0106 – 6749
© Forfatterne og *Kritisk forum for
praktisk teologi*

Kritisk forum for praktisk teologi er
sat hos Forlaget ANIS og trykt hos
Toptryk grafisk.

Layout: Mindgame.

Bestilling af tidsskriftet:
ANIS/Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10
DK-1820 Frederiksberg C
tlf. 3324 9250 – fax 3325 0607
www.anis.dk. e-mail: anis@rpc.dk

Prisen for et abonnement på 32. årg.
er kr. 349,- (studerende kr. 298,-).
Enkeltnumre sælges for kr. 159,-
Ældre numre af tidsskriftet kan fås
ved henvendelse til forlaget.

Henvendelse vedr. indlæg i tidsskrif-
tet kan rettes til forlaget eller til
redaktionens medlemmer.